Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...1921 оной ...бриин 21-нэй гарана | № 55 (13850) | 1975 оной мартын 6, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

Түгэсхэхы жэлэй габшагай алхам

ДААБАРИ ХОЛО ҮЛҮҮЛЭГДЭНЭ

...ай леспромхозой кол-...модо бэлэдхэхэ фев-...рын түсэбые болзор-...нэгэ үдэрөөр уридша-...дүүргээ. Һара соо 36 ...кубометр модо бэлэд-...даабаряа февралиин ...дүүргээд, түсэбһөө га-...2000 кубометр модо ...эһэн байна.

...лаа 1,5 халаанда эм-...н бага комплексно ...ануудай ажалай бүтээ-...шалжэл байнхай. Модо ...эн таллуулха табан ...гэ түсэбые дүүргэһэн

В. И. Тормозовой даадаг бага комплексно бригада 1800—1900 кубометр модо бэлэдхэхэ түсэбөө һара бүхэндэ 2600—2800 кубометртэ хүргэнэ. Мүн табан жэлэйнгээ түсэбые нёдондо дүүргэһэн А. А. Грязинай, Н. Ф. Хайрутдиновай, В. Т. Марковай хүтэлбэрилдэг бригаданууд даабаряа һара бүхэндэ үлүүлнэ.

Леспромхозой бага комплексно 15 бригадын 10-ниинь ажалаа 1,5 халаанда эмхидхэжэ, модо бэлэдхэн таллуулха даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг болоо.

Габшагай ажалай гэжэ соносхогдоһон түрүүшын кварталда леспромхоз 119 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ түсэбтэй. Энэ түсэбөө үлүүлхын түлөө модошод оролдоно. Ажалай эгээл ехэ бүтээсэ туйлажа, эрхим бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө гэһэн уряатай конкурс леспромхоздо соносхогдоо.

Манай коллектив түгэсхэхы жэлэй түсэбые, табан жэлэй бүхы даабарине болзорһоонь урид дүүргэхэ уялга абанхай. Энэ жэлэй түсэбһөө гадуур 500 кубометр модо бэлэдхэхэ, шэрэхын түлөө мүрысөөн бага комплексно бригадануудай, модо шэрэдэг автомашинын жолоошодой, леспромхозой бүхы хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрэнхэй. Мүрысөөнэй үрэ дүнгүүд һара бүхэндэ согсолон гаргагдана.

Агууехэ илалтын 30 жэлэй ойдо ажалай бэлэг бариха зорилго модошод урдаа табяа. Дайнда наһа бараһан хүбүүдэй түлөө март һарын амаралтын нэгэ үдэр ажаллаха гэжэ тэдэнэр шиидээ.

В. ИЗМАЙЛОВ,
Баргажанай леспромхозой главна инженер.

БАЯРАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эрхим дүнгүүдые туйлаһанай түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг Сэлэнгын совхозой коллективтэ барюулагдаха болоһон тухай баяртай мэдээсэл тус совхоз болон Сэлэнгын аймаг дотор сахилгаан түргэнөөр тараба. Һаяхан Сэлэнгын совхозой Ехэ-Цагаанай фермэдэ митинг болоо.

— Манай совхоз гүрэндэ һү, мяха, нооһо худалдалгаар арадай ажахын 1974 оной түсэбые үлүүлэн дүүргээ — гээд совхозой парткомой секретарь П. Ч. Базаржапов үгэеэ эхилбэ. Аймагай ажахынуудай хоорондохи социалис мүрысөөндэ совхоз илажа, КПСС-эй райкомой, ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө.

Суглаанда хабаадагшад һү абалгаар жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, Агууехэ Октябриин революциин һайндэр болотор дүүргэхэ уялга абаба.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

МОСКВАГАЙХИДАЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭБЭ

...ва хотын түрүү пред-...нуудай хүдэлмэришэд ...ной апрелиин 19-нэй ...үхэсоюзна ленинскэ ...ник үнгэргэхэ тухай ...гаргаһан юм. Энэ хэм-...уулга агуу Ленин баг-...рэһөөр 105 жэлэй ой-...оулагдаа.

...ай орон дотор энэ хү-...үргэнөөр дэмжэгдэнэ. ...Үдын локомотив-вагон ...рилгын заводой хүдэл-...д энэ үүсхэлые ха-...р дэмжэн угтаһан бай-

...рна, вагонно-кузовной ...ай хүдэлмэришэд, ин-...о-техническэ хүдэлмэ-...эд, алба хаагшад нэгэ ...ан митингнүүдые үнгэргөө. Апрелиин 19-нэй үдэр юу хэхэ тухайгаа эдэ суглаанууд дээрэ хүдэлмэришэд зүбшэн хэлсэжэ, заводойнгоо бусад коллективүүдые апрелиин 19-нэй үдэр эдэбхитэйгээр хүдэлхыень уряалһан хандалга баталан абаа.

Якорна цехэй коллективэй митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, тус цехэй начальник В. П. Цивилёв нимэ субботнигуудай удха шанарые үндэрөөр сэгнээ. Тиигээд энэ үдэр 28 мянган түхэригэй товарна продукци гаргажа, олоһон салин хүлһээ юһэдэхи табан жэлэй жасада оруулая гэжэ хүдэлмэришэдые уряалаа. Мүн гансал эрхим шанартай продукци гаргаха ёһотой байһанаа нүхэр Цивилёв онсолһон байна.

Изолировщица И. П. Гаврилова, слесарьнүүдэй бригадые даагша В. П. Челмодеев, катушкануудые хэдэг участогай мастер В. Д. Цивилёв, слесарь В. П. Петряков гэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлээ. Эдэнэр апрелиин 19-нэй үдэрые коммунис ажалай һайндэр болгохо гэжэ мэдүүлбэ. Тиимэһээ абаһан уялгаяа сүм дүүргэхын тулада габшагайгаар ажаллаха болонобди гэжэ тэмдэглээд, бултадаа нэгэ хүн шэнгеэр субботнигто гарая гэжэ сугтаа хүдэлдэг нүхэдөө уряалба.

Вагонно-кузовной цехэй коллектив энэ үдэр дүрбэн вагон заһабарилжа, түмэр замшадта тушаахаар харгална. Олоһон мүнгөө табан жэлэй жасада оруулха юм.

Эдэ үүсхэлнүүдые локомотив-вагон заһабарилгын заводой партийна комитет заседани дээрээ хаража үзөөд, предприятиингаа бусад цехүүд болон таһагуудые дэмжэхыень уряалба.

Заводой начальник А. С. Асеев түрүүтэй субботнигой штаб эндэ бии болгогдожо, В. И. Ленинэй дурасхаалда зорюулагдаһан субботнигто бэлэдхэл түлэг дундаа ороо.

Эдэ үдэрнүүдтэ заводой цехүүд, бригаданууд болон таһагуудай коллективүүдэй суглаанууд боложо, коммунис субботнигто эдэбхитэйгээр хабаадалсаха тухайгаа хүдэлмэришэд мэдүүлнэ, социалис уялгануудаа баталан абана.

Ц. АЮШЕЕВ,
заводой парткомэй секретариин орлогшо.

РЕСПУБЛИКЫН АЙМАГУУДАЙ ГҮРЭНДЭ МЯХА, ҺҮ, ҮНДЭГЭ ТУШААХА БАЙГША ОНОЙ 1 КВАРТАЛАЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

(1975 оной мартын 1-эй мэдээн).

(түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	мяхан	һүн	үндэгэн
Баргажанай	70	69	—
Баунтын	66	71	—
Бэшүүрэй	54	65	51
Зэдын	93	64	64
Яруунын	48	58	—
Загарайн	71	55	150
Захааминай	103	62	—
Кабанскын	42	59	39
Хэжэнгын	52	51	—
Хурамхаанай	97	66	—
Хяагтын	97	61	37
Мухар-Шэбэрэй	33	64	58
Ахын	130	75	—
Прибайкалиин	110	53	—
Хойто-Байгалай	40	67	—
Сэлэнгын	105	59	—
Түнхэнэй	80	52	—
Хориин	98	56	69
Улаан-Үдын	90	62	64
Республика бүхыдөө	72	60	63

ПРОМЫШЛЕННА АРГААР

...анска нугаһанай фаб-...47 гектар газар эзэл-...абрика нёдондо 360 ...нугаһа тэжээжэ, 7 ...центнер мяха гүрэндэ ...гаа. Шубуу промыш-...аргаар үсхэбэрилхэ ...предприятиин хүсэд ...алгада тушаагдаад, ...нэ хүсэндөө хүргэг-...байхада, жэл соо 1 мил-...200 мянган нугаһан үс-...рилэгдэхэ, 20 мянган ...мяхан абтаха юм.

...ын сагта фабрика ...аторта болохо. Тэ-...бүхэли жэлэй тур-...хүдэлгэгдэхэ юм. Нуга-...үсхэбэрилхэ 41 таһалга ...нь хэрэгтэй зэргын мик-...мат сахигдажа байха, ...икын бүхы участок, ...д хоорондоо радио хол-...й, АТС-тэй болохо.

...брикын проектээр хараа-...һан хүсэндөө хүргэгдэ-...шубууд промышленна ...р үсхэбэрилэгдэхэ бай-...Шэнэ предприятиин хү-...рилэгшэд урдахи зо-...ёо һайнаар дүүргэхэ, ...убликынгаа ажалшадта ...сэнтэй ехэ мяха үгэ-...түлөө оролдожо эхилээ.

...РАГУУД ДЭЭРЭ: фаб-...н залуу хүдэлмэрилэг-...үдэрэ илгагша Надежда ...увова (дээрэнь), инку-...рай оператор Татьяна ...ева (доорохи зурагта) ...лажа байна.

...ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Хабарай тарилгада хэр бэлдэнэт?

ШАМДАХАЛ САГ ЕРЭЭ

Энэ жэлдэ Яруунын аймагай ажахынуудай механизаторнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд «Ажалай эгээл ехэ бүтээсэ туйлахын, машинануудай техническэ хүсые үлэмжэ һайнаар ашаглахын түлөө хүдөө ажахын механизаторнуудай хүдэлөөн тухай» КПСС-эй ЦК-гай гогтоолые үйлэдбэриингөө зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, машина, техникэеэ сезон соо үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглаха хэмжээ ябуулгануудые тодорхойлон хараалба.

Илангаяа «Дружба» колхозой механизаторнууд энэ хүдэлөөндэ оролсон, юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ бүхы техникэеэ һаадгүй һайнаар хүдэлгэжэ, хабарай тарилгын ба бусад хүдэлмэриин хугасаада ехэ ажал хэрэгүүдые бүтээхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гэжэ шиидэ.

Тиин тус ажахыда техникэеэ заһабарилха хэрэгтэ анхаралаа онсо хандуулна. Колхозой механизаторнууд техникэ заһабарилгые саг болзортонь һайн шанартайгаар үнгэргэжэ, хабарай тарилгын хүдэлмэрине түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха тухай аймаг доторoo үүсхэл гаргаһан юм. Тэдэнэр энэ талаар абаһан өөһэдынгөө уялгые февралиин хахадаар дүүргээ. 27 трактор, 31 сеялкэ, 40 плуг болон тарилгын бусад хүдэлмэридэ хэрэглэгдэхэ зэр зэмсэгүүд бэлэн болгогдоод байна. А. В. Филиппов, В. В. Мухин гэгшэдэй толгойлдог заһабарилагшадай звено хүдөө ажахын машинануудые һайн шанартайгаар заһабарилаа.

Хоёр халаан дотор трактор, машинануудай хүдэлмэрине хангаха зорилгоор 16 залуу механизатор тусгаар эмхидхэгдэһэн курсада һуралсажа байнхай. Гадна 26 механизатор мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ һуралсалда хабаадуулагдана.

Тэрэшэлэн «Юбилейный» совхоздошье трактор болон хүдөө ажахын машинануудые заһабарилга урагшатайгаар ябуулагдана. Нэгэдэхи отделениин механизаторнууд тарилгын, хүрьһэ элдүүрилгын бүхы техникые бэлэн болгонхой. Механизаторнууд В. Фомин, Г. Лошкарев, И. Туголуков гэгшэд заһабарилгын хүдэлмэридэ онсо шалгараа. Совхоздо 20 трактор, 41 плуг заһабарилагдаа. Тиин газар хахалалгада, тарилгада ябуулагдаха бүхы машина техникэеэ эндэхид мартын 2-то заһабарилжа дүүргэхэнь. Механизаторнууд И. Балдунников, Д. Сорокин, С. Фомин болон бусад заһабарилгын хүдэлмэрине графигһаа түрүүлэн, һайн шанартайгаар ябуулна.

Эдэ мэтээр машина техникэ заһабарилгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ байһан жэшээнүүд аймагай ажахынуудта олон. Жэшээнь, «Комсомольский» совхозой В. М. Ланцевай хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригада 18 плуг, 16 сеялкэ, 43 борной февралиин 23-да заһабарилжа дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ. 1974 ондо ороoһо таряанай үндэр ургаса хуряажа абаһан тус бригада партиин обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй болон комсомолой обкомой тогтоолоор 700 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэһэн байна. Тиин байгша ондошье түрүү бригадын механизаторнууд техникэеэ үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглажа, баян ургаса абаха зорилготой. «Мүн «Коммунизм» колхозой үнинэй механизатор З. З. Хакимовай толгойлдог звено 25 плуг, 18 сеялкэ болон бусад техникэ һайн шанартайгаар заһабарилаад байна. Тулдуунай совхозой механизаторнуудшье бүхы сеялкэ, борной, жатка гэхэ мэтэ техникэеэ бэлэн болгоо.

Гэхэтэй хамта зарим ажахынууд техникэ заһабарилгын хүдэлмэрине нилээдгүй унжагайруулжа байна. «Победа» колхоздо оройдоол 16 трактор, 13 плуг, 9 сеялкэ заһабарилагданхай. Бүхы дээрэнь абажа үзэхэдэ, энэнь түсэбэйнь хахадһаа нэгэ бага үлүүтэй болоно. Эндэ сеялкэнүүдые заһабарилгын шанар муу. Колхозой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд заһабарилгын хүдэлмэрине түргэдхэхэ, шанарыень һайжаруулха тушаа һаянайл оролдолго гаргажа эхилээ. Иисэнгын совхоздо олонхи сеялкэ, плугууда гаршье хүргэгдөөгүй байһаар. Ажахынуудай мастерскойнуудта заһабарилагдаһан техникэ тусхай комиссоор шалгагдажа, туршагдажа абтаха ёһотой байбашье, энэ хэрэг эмхидхэгдэнэгүй. Тиимэһээл заһабарилгын шанар зарим газарта муу.

Хабарай тарилгын улам ойртожо байхада үрэһэ хүрэнгээ сүм бэлэн болгохо гээшэ баһал шухала асуудал мүн. «Юбилейный», «Комсомольский», Яруунын болон Тулдуунай совхозууд энэ жэлэй тарилгада өөһэдын үрэһэ хаажа абаһан байгаа. Юрэнхы дээрээ һайн шанартай ороoһон үрэһэндэ гэжэ орхигдонхой. Гэбэшье бүхы үрэһэнэй горитойхон хуби тарилгын шанарта хүсэд хүргэгдөөгүй байһаар. Жэшээнь, Тулдуунай совхоздо 1000 центнер үрэһэнэй ороoһон бог үбһэнһөө һайса сэбэрлэгдээгүй гэжэ тодоруулагдаа. Тус Нарһатын совхоздо 7 мянган центнер үрэһэн бэлдэгдэнхэй. Энэнь хэрэгтэй үрэһэнэйнь хахадташье хүрэнэгүй. Тиимэһээ үшөө 3 мянган центнер үрэһэнэй ороoһо худалдажа абаха болоно.

Тарилгын хүдэлмэри үдэрһөө үдэртэ ойртожо байна. Энээние хараада абан, олонхи ажахынууд бэлэдхэлэй хүдэлмэрине улам шангадхана. Теэд ургасын түлөө тэмсэлэй шиидхэхы үедэ һаад ушаруулмаар дутуу дундануud үшөөл дайралдана. Машина, техникэеэ ойрын болзорто һайн шанартайгаар заһабарилжа дүүргэхэ, үрэһэ хүрэнгээ тарилгын шанарай хэмжээндэ хүргэхэ, тарилгын хүдэлмэрине түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха гээшэ Яруунын аймагай таряан ажалшадай мүнөөдэрэй эгээл шухала зорилго мүн болоно.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

БУРЯАД РОМАН ГДР-тэ ГАРАХАНЬ

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ЗОНООН

Буряадай мэдээжэ уран зохёолшо Цыден-Жап Жимбиевэй һаяшаг ГДР-эй «Верлаг Фолк унд Велт» гэжэ номой хэблэлэй директор Юрген Грунер гэгшэһээ бэшэг абаа. «Танай «Гал могой жэл» гэжэ романие немец хэлэн дээрэ оршуулан ном болгожо гаргахаар түсэблөөд байнабди» гэжэ тэрэ бэшэхэтэйгээ хамта, авторай зүбшөөхые гүйһан байна.

Энэ зохёол мүнөө немец хэлэн дээрэ оршуулагдажа, номой хэблэлдэ тушаагдахаар бэлдэгдэнэ. **Манай корр.**

Социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэнэрэй зүблөөн

Социалис оронуудай Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Центральна Комитедүүдэй секретарьнарай зүблөөн мартын 4-дэ Прагада нээгдэбэ. Болгариин Коммунис партиин, Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин, Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин, Кубын Коммунис партиин, Монголой Арадай революционно партиин, Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин, Румыниин Коммунис партиин, Советскэ Союзай Коммунис партиин, Чехословакиин Коммунис партиин түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Уласхоорондын мүнөөнэй байдалда үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулха талаар аха дүү партинуудай харилсаа холбооной гол шухала асуудалнууд зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ.

(ТАСС).

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА — БҮГЭДЭ НИИТЫН АНХАРАЛ

Бүхэсоюзна оперативна штабай суглаанһаа

Үндэр баян ургаса үргуулан хуряаха хэрэгтэ бидэ ходоодоо анхаралаа ехээр хандуулнабди. Энэ хадаа бүгэдэ ниитын, бүгэдэ арадай хэрэг болоно. Бүхэсоюзна оперативна штабай үргэдхэгдэһэн суглаан мартын 4-дэ Москвада боложо, орон дотор хабарай тарилгын хүдэлмэриие материально-техническэ талаарнь хангаха асуудалые зүбшэн хэлсэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Союзсельхозтехникын» бүхэсоюзна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ А. А. Ежевский суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, хабарай тарилгада онһоото техникын ямараар бэлдэгдэжэ байһан тухай мэдээсээ. Хабарай тарилгын, мүн ургасын хойноһоо харууһалгын эхилтэр колхоз, совхозууд 160 мянга шахуу трактор, хэдэн арбаад мянган сеялкэ, хүдөө ажахын бусад олон машинануудые абаха байна.

Гэбэшье промышленна министерствэнүүдэй предприятинууд онһото техникээр, запас частьнуудаар хүдөөгэй ажалшадые хангалгаяа унжагайруулжа байһаар. Культиваторай түхеэрэлгэнүүдээр ажахынуудые муугаар хангалга олон машинануудай хүдэлмэридэ тойбо татаха байна.

«Уралкалий» гэжэ комбинат калийна үтэгжүүлгэнүүдые хүдөөгэй ажалшадта эльгээхэ ажалаа һула муугаар ябуулна гэһэн дохёо бүхэсоюзна оперативна штабта оробо. 230 мянган тоннопоо дээшэ калийна үтэгжүүлгэ хүдөө нютагуудта гаргагданагүй, эндэ хэбтэнэ. Калийна үтэгжүүлгээр дуталдадаг РСФСР-эй хара хүрьһэгүй зонын газар таряалангай 2,5 миллион гектарые энээгээр үтэгжүүлжэ болоно.

Нимгэхэн полиэтилен пленко бүтээн гаргадаг предприятинуудта ехэ эрилтэнүүд табигдаа. Эдэниие багаар үйлэдбэрилэн гаргалга эртын овощ ургуулан абалгые хороохо байна.

Элирүүлэгдэһэн дутуу дундануудые усадхан зайсуулха хэмжээнүүд суглаан дээрэ хараалагдана.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Госснабай, промышленна министерствэнүүдэй, албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд бүхэсоюзна штабай суглаанда хабаадаба.

(ТАСС).

ЗАМБУУЛИНҺАА БИОЛОГИДО ХҮРЭТЭР

СССР-эй Наукануудай академиин жэлэй хамтын суглаан

СССР-эй Наукануудай академиин жэлэй хамтын суглаан ороной научна ажабайдалда хододоо ехэ удха шанартай ябуулга болодог. Энэмнай Академиин оршон байгаа 250 жэлэй түрүүшын жэлнүүдтэ хабаатай гуримай заншалые хүндэлһэнэй тэмдэг болохоһоо гадна, мүн үнгэрэгшэ жэлэй туйлалтануудые наринаар, шүүмжэлхы ёһоор шэнжэлһэн хөөрэлдөөн болоно. Тиигэһэнэй үндэһөөр, ерээдүйн зорилгонууд тодорхойлогдохо байна. Мартын 4-дэ Москвадахи Эрдэмтэдэй байшан дотор жэлэй ээлжээтэ хамтын хуралдаанда сугларһан, совет эрдэм болон техникын ехэ ехэ ажал ябуулагшад бүтээгдэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдые, гол түлэб, коммунис байгуулалтын хэрэгтэ эрдэм наукын ямар шэнэ хубитануудые оруулһыень тодорхойгоор хаража үзэбэ. Ниилээд ехэ хубита оруулагдаа. 1974 оной турша соо байгаали шэнжэлгын, ниитын эрдэм ухаанай талаар эгээн ехэ амжалтануудые согсолһон СССР-эй Наукануудай академиин жэлэй хамтын суглаанай тоосоон дотор хэдэ мянган зохёол бүтээл дурдагдаба. Энэнь совет эрдэмтэдэй ямар ехэ хүдэлмэри бүтээһэнэй гэршэ болоно.

СССР-эй Наукануудай академиин президент, академик М. В. Келдыш үгэ хэлэхэдээ, тэдэ туйлалтануудай заримууд тушаа тогтоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ КПСС-эй Центральна Комитедэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй зүгһөө амгалан байдалай программа бэелүүлхын тула ехэ хүдэлмэри ябууһанай ашаар, эрдэм наукын хүгжэлтэдэ, научна туйлалтануудаа халан абалсахын тула, мүнөө сагай эгээн шухала асуудалнуудые шиидхэхэ, дэлхэйнгээ байгаалиин баялигуудые үрэтэй һайнаар ашаглаха зорилгоор эрдэмтэдэй гаргадаг оролдолго хүсэлэлгэ нэгэдхэхын тула шухала, таатай зохид оршон байдал хангагдаа гэжэ тэрэ тусхайлан тэмдэглэбэ. СССР-эй Наукануудай академиин 250 жэлэй ойн үргэнөөр тэмдэглэгдэһэнтэй дашарамдан, манай ороной эрдэм наукын туйлалтанууд, дэлхэйн эрдэм наукые хүгжөөхэ хэрэгтэ тэрэнэй дүүргэдэг үүргэ, социалис ба коммунис байгуулалтада совет эрдэм ухаанай ямар удха шанартай байдагынь илангаяа эли тодоор харагдаа.

М. В. Келдыш үнгэрэгшэ жэлэй эгээн ехэ амжалтанууд тухай хөөрэхэдөө, замбуулиниие шэнжэлгын хүгжэлтэһөө эхилбэ. Жэшээлэн хэлэбэл, «Марс-4», Марс-5», «Марс-6» гэжэ станцинуудые ниидхүүлһэнэй ашаар, Марсын дүрэ хэлбэр, хүрьһэн, атмосферэ ба ионосферэ тухай ехэ материал абтаһан байна.

Академиин президентын тэмдэглэһэнэй ёһоор, замбуулинай замда амитадые абажа гараха хабатай «Салют» түхэлэй станцинуудые хэрэглэһэнэй үндэһөөр зарим тэды зорилгонуудые шиидхэхэһээ гадна, дэлхэй шадархи замбуулинай дайдые, Наран дээрэ болодог үзэгдэлнүүдые, аяар холын одо мүшэдые үргэлжэ дээрэнь шэнжэлдэг, Газар дэлхэйе, тэрэнэй атмосферэ ба замбуулинтай холбоотой байгаалиин нөөсэ баялигуудые шэнжэлдэг болохо арга олгоно. Байгша оной июльдэ жолоодогдон ниидэхэ замбуулинай «Союз», «Аполлон» гэжэ онгосонуудые залгалдуулха ба хамтадаа ниидэхэ бэлэдхэл дүүрэхэ дүхэжэ байнхай.

Дубнадахи ядерна шэнжэлгын нэгэдэмэл институдта 106-дахи элементые тодорхойлон олоһон ушар — атомай ядрогой физикын талаар горитой туйлалта болоно. Шэнэ материалнуудые хэрэглэн, лазернуудые бии болгоһон СССР-эй Наукануудай академиин Физическэ институдай хүдэлмэриие академик М. В. Келдыш дурдаба. Тон шанга дараса шэнжэлдэг СССР-эй Наукануудай академиин Физикын институт хэдэ миллион атмосферын хэмжээтэй тогтомол дарасын бии байдагые тодорхойлоо. Дэлхэй дээрэхи эгээн томо «Токамак-10» гэжэ түхеэрэлгэ атомай хүсэ шэнжэлдэг институдта хабсаргагдажа дүүрэнтээ. Халуунай хүсөөр хүдэлдэг электростанцинуудай ашаг үрэ ехээр дээшэлүүлхэ магнитогидродинамическа генераторнуудые бүтээхэ ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Биологиин талаар хэгдэжэ байһан шэнжэлгэнүүдтэ ехэ анхарал хандуулагдаба.

Арадай ажахын талаар ехэ удха шанартай, тусхайлан дурдабал, Новосибирскэ ба Томско областьнууд дотор нефтьтэй шэнэ газарнуудые элирүүлһэн геологическэ хэдэ хэдэн шэнжэлгэнүүд эндэ дурдагдаа.

Обществын байдал шэнжэлдэг эрдэмтэдэй гол оролдолго хүсэлэлнүүдыень хүгжэлтэ түгэс социалис обществын шиидхэхэ зорилгонуудые, капитализмын юрэнхы зүришэлдөөнэй мүнөөнэй шатада, дэлхэй дээрэхи ниитын хоёр ондоо байгуулалтын хоорондохи үзэл сурталай зүришэлдөөндэ хабаатай асуудалнуудые үргэлжэ дээрэнь шэнжэлэн тодорхойлхо хэрэгтэ хандуулагдана гэжэ М. В. Келдыш тэмдэглэбэ.

СССР-эй Наукануудай академиин эрдэмтэд, ороной бүхы эрдэмтэд Партида, совет арадта хандаһан КПСС-эй Центральна Комитедэй Хандалгада харюу болгон, эрдэм наука хүгжөөхэ, техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ, агууехэ уг зорилгын — коммунизмын байгуулгын ашата туһада суртал бодолой ба соёлой хүгжэлтын хэрэгтэ шэнэ амжалтануудые туйлаха гээд этигэжэ байһанаа академиин президент элирхэйлэн мэдүүлээ.

СССР-эй Наукануудай академиин Президиумэй эрдэмтэ ахамад секретариин уялгые дүүргэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин гэшүүн-корреспондент Г. К. Скрябин 1974 ондо СССР-эй Наукануудай академиин эрхилһэн ажал ябуулга тухай элидхэл хээ.

Жэлэй хамтын суглаан мартын 5-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

„Салют-4“ ниидэһээр

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). 1974 оной декабриин 26-да Газарые тойрон дабшаха замдаа гаргагдаһан «Салют-4» гэжэ замбуулинай научна станци ниидэжэ үргэлжэлһөөр. Мартын 4-дэ Москвагай сагаар 12 часта станци Газарые тойрон 1077 удаа тойробо.

Телеметрическэ баримта мэдээнүүдэй ёһоор, станциин бүхы түхеэрэлгэнүүд һайнаар хүдэлнэ. Абтаһан мэдээнүүд залан жолоодолгын-тоолон тодорхойлолгын түбтэ шэнжэлэгдэжэ байна.

Комсомолой ажабайдал

ШЭНЭ БИЛЕТ УЯЛГАЛНА

Республика доторнай комсомолой документнүүдые һэлгэлгын эхилһэн тухай мэдээсэл манай газетэдэ толилогдоһон байха. Улаан-Үдын аймагай, Советскэ районой комсомолой организацинуудай ажалша бэрхэ, эдэбхитэй ВЛКСМ-эй гэшүүд Ленин багшын нангин дүрэ зурагтай шэнэ биледүүдые эхи түрүүлэн абаха хүндэтэ эрхэдэ хүртөө.

Ажалдаа, ниитынгээ хүдэлмэридэ үльгэр жэшээ харуулдаг, эрхимэй эрхим комсомолшууд нимэ үндэр эрхэдэ, ехэ этигэл найдабарида хүртэхэ ёһотойнь эли ааб даа. Тиимэһээ Советскэ районой комсомолшууд болон залуушуулай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй манлайда алхалжа ябаһан оньһожоруулагдамал шэлэй заводой комсомолой эхин организациин бүлэг түрүү түлөөлэгшэд ВЛКСМ-эй райкомдо уригдаба.

Биледээ һэлгэхээ ерэһэн хүбүүд, басагадтай ажалай болон дайнай ветеранууд — хорёод онуудай үеэр ВЛКСМ-эй Дээдэ-Үдын горкомой секретарь байһан Л. П. Сабуров, Алдар Солын дайшалхы гурбан ордендоор шагнагдаһан П. К. Радикальцев, һая мүндэлһэн шэлэй заводой комсомолой түрүүшын организациин гэшүүн ябаһан А. Н. Козловская болон бусад хани халуунаар хөөрэлдэнэ.

— Энэ хэмжээ ябуулгын али зэргын ехэ гүнзэгы удха шанартай байһыень бидэ һайн ойлгонобди. Тиимэһээ һайн бэлэдхэлтэйгээр энэ үдэрые, комсомолой документнүүдые һэлгэлгые угтаха гэжэ ехэ оролдолго гаргаабди, — гээд, шэлэй заводой ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Владимир Саввин хөөрэнэ.

Мүнөө шэнэ билет абахаяа ерээд байгшадай дунда ажалдаа эрхим амжалта туйлададаг, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг хүнүүд олон. Жэшээлхэдэ, бутылка хэдэг цехэй «Сталинит» гэжэ участогай шэл отологшо Ольга Яптуева энэ заводто 1968 онһоо хойшо хүдэлнэ. Тиихэ зуураа шэлэһэн мэргэжэлээ тон һайнаар шудалжа, ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг болоо. Халаанайнгаа даабарине тэрэ хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, имагтал эрхим шанартай продукци гаргадаг магтаалтай. Юһэдэхи табан жэлэйнгээ даабарине Ольга Яптуева 1974 оной декабриин 21-дэ дүүргээ һэн.

Гадна Ольга Яптуева уран һайханай бүлгэмэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ солодо хүртэһэн энэ басаган ниитын хүдэлмэрине уялгата хэрэгни гэжэ тоолодог гэжэ Владимир Саввинай хэлээшэдэ этигэнгүй байлтай аал?

Уданшьегүй КПСС-эй райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинет соо шэнэ билет барюулалгын баяр ёһолол эхилбэ. ВЛКСМ-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Богуславский комсомолой шэнэ билет барюулалгада зорюулагдаһан баярай суглаае нээхэ зуураа, зал соо һуугшадые ажалдаа, ниитынгээ хүдэлмэридэ бүри ехэ амжалтануудые туйлахыень хүсөөд, комсомолой шэнэ билет абахаяа байһантайнь дашарамдуулан, тэдэнние хани халуунаар амаршалаа. Тиигээд лэ Ольга Яптуева, Александр Дансарунов, Владимир Горлов, Александр Денисов болон бусадта шэнэ биледүүдые барюулба.

КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь В. Б. Базаров, ВЛКСМ-эй ЦК-гай хүдөөгэй залуушуулай таһагай секторые даагша И. Г. Терентьев, КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагшын орлогшо Н. И. Крючков, ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь В. С. Тимашов, дайнай болон ажалай ветеран, тусхайта пенсионер Л. П. Сабуров гэгшэд шэнэ билет абагшадые амаршалһан байна.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. ВЛКСМ-эй ЦК-гай түлөөлэгшэ И. Г. Терентьев суглараг-шадые амаршалжа байна. 2. ВЛКСМ-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Богуславский шэнэ билет барюулна. 3. Шэнэ биледээ абаад байһан заводой комсомолшууд.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

СЕКРЕТАРЬНАРАЙ СЕМИНАР

Зэдын аймагай промышленна предприятинуудай, барилгын болон хэлхеэ холбоонной организацинуудай партийна эхин организацинуудай секретарьнар КПСС-эй райкомдо сугларжа, ээлжээтэ семинараа үнгэргэбэ.

«КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1974 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлэн, юһэдэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлые амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар аймагай партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» партиин райкомой секретарь В. М. Гармаев, «Ажалшадай марксистско-ленинскэ һуралсалые хүтэлбэрилхэ талаар партийна эхин организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша Ц-Д. Д. Доржиев, «Һурган хүмүүжүүлгэ — залуушуулые хүмүүжүүлхэ арга» гэһэн асуудалаар КПСС-эй райкомой инструктор С. Ж. Балсанов гэгшэд лекцинүүдые уншаа.

Удаань секретарьнар дүй дүршэлөө хубаалдаһан байна. «Бурцелинстрой» трестын нүүдэл оньһожоруулагдамал 589-дэхи колоннын партбюрогой секретарь С. Д. Цыбикжапов «Барилгашадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэлгын дүршэл тухай» дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

«Партийна суглаануудые үнгэргэлгын дүршэл тухай» «Межколхозстрой» нэгэдэлэй оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын партийна организациин секретарь Д. М. Якимов тогтоо.

С. ГРИГОРЬЕВ,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ДҮРШЭЛТЭЙ БРИГАДИР

Евдокия Савельевна Холоднова бүри залуу наһанһаа барилгашанай мэргэжэл шудалһан юм. Шэнэ байрын гэрэй саад, яслинуудай дотор талын хүдэлмэри хэжэ, поолыень, сонхонуудай рама, можонуудые гөөон шэрдэхэ. Евдокия энэ ажалдаа ехэл дуратай һэн. Тиимэһээл үнэн зүрхэнһөө оролдожо хүдэлдэг бэлэй. Тэрэ һүүлэй жэлнүүдтэ Сэлэнгын аймагай хүдөө нютагуудта, аймагай түб Гусиноозерск хотодо ехэ барилга хэлсэһэн байна.

Тэрэнэй уран гараар шэрдэгдэжэ, шэмэглэгдэһэн гэртэ түбхинэн ороһон ажалшад баярые хүргэдэг. Теэд Евдокия Савельевна ондоо участогуудта ошожо, шэнэ барилга дээрэ ажаллажа байхал даа. Евдокия Савельевна оньһожоруулагдамал нүүдэл 697-дохи колоннын эрхим хүдэлмэришэдэй зэргэдэ жагсаһаар үнихэнэй. Штукатурщигай, шэрдэгшын ажал һайн мэдэдэг болонхой. Ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандажа, эрхим шанартайгаар барилга хэхын тула оролдохо. Энэ һайн талыень 697-дохи колоннын барилгашад ажаглаһан байгаа. Тиигээд Евдокия Савельевнае штукатурщигуудай бригадираар дэбжүүлээ бэлэй. Даабаряа дүүргэдэггүй, гээгдэнги бригадые даажа абаа һэн.

Абаһаар ехэл хүндэ һэн. Бригадынь басагад хайша хэрэгээр ажалдаа хандажа һурашаһан. Бултадаа хожомдожо ажалдаа гараха. Евдокия Холоднова бригадынгаа гэшүүдые суглуулаад, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэбэ. Нилээд удаан хөөрэлдэһэнэй удаа саашадаа эбтэй эетэйгээр хүдэлхэ, халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхын тула тэмсэхэ гэжэ хэлсэбэд.

Хамаг юумэн тиимэ бэлэхэнээр бүтэдэг бэшэ ааб даа. Хүдөөгэй барилгашадай урда нилээд олон бэрхэшээлнүүд дайралдаха. Барилгын материал дуталдаха. Басагадайнь дүй дүршэл багадаха. Евдокия Савельевна урдаа табиһан зорилго бэелүүлхын тула нилээд ехэ оролдолго үүсхэл гаргадаг бэлэй. Барилгашан басагадтаа элдэб аргаар туһалха. Зүбшэл заабари үгэһэн лэ байха.

Богонихон болзор соо гээгдэлһээ гарабад. Халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг болоо бэлэй. Бригадынь гэшүүд Ульяна Леонова, Антонида Лобыцина гэгшэд хүдэлмэриин хэдэн мэргэжэлтэй болобод. Васса Можаева, Полина Зимирева гэгшэд һайн шанартайгаар ажалаа бүтээжэ, бэшэнэйнгээ дундаһаа шалгардаг. Мүнөө бригадынь гэшүүд булта нэгэнэй түлөө, нэгэн — бултанай түлөө гэһэн уряа доро хүдэлнэ. Абаһан даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, 697-дохи оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

Мүнөө энэ бригадын коллектив Гусиноозерск хотодо баригдаһан 80 бүлэ айлай ороха гэрэй досоо талын хүдэлмэри хэжэ байна.

— Түгэсхэхы жэлдэ хэхэ, юумэмнай нилээд ехэ. Энэ гэрэйнгээ досоо талын хүдэлмэри эрхим шанартайгаар хэжэ, болзорһоонь урид дүүргэхээр шиидэнхэйбди. Тиимэһээл үдэр бүри ажалайнгаа эршые улам шангадханабди, — гэжэ бригадир хөөрэнэ. Е. С. Холоднова хорёод жэлэй туршада барилгада хүдэлнэ. Гээгдэлдэ ороһон бригадын коллективые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаа. 1973 ондо һайн үрэ дүн туйлаһанайнгаа түлөө Октябриин Революциин орденоор шагнагдаһан юм. Евдокия Савельевна түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябаһаар.

И. МАЛЬЦЕВ.

МҮНӨӨНЭЙ АГУУ БАРИЛГА
БАРИЛГАШАДТА АЙЛШАЛНА

БАМ-ай 11-дэхи тоннельнэ отрядай, 138-дахи, 139-дэхи, 140-дэхи оньһожоруулагдаһан колонноnуудай, СМП-572-дохи участогай барилгашад манай аймагай газар дээрэ ажаллана. Эдэ дүрбэн коллективтэ 800 гаран хүн хүдэлжэ байна. Эдэнэрэй дунда политическэ хүдэлмэри ябуулхын, культурна эрилтыень хангахын тулада оролдогдоно, зохихо хэмжээнүүд абтана гээшэ.

Барилгашадта алибаа туһаламжа үзүүлхэ зорилгоор партиин райкомой бюрогой тогтоолой ёһоор аймаг дотор тусхай бүлэг байгуулагданхай. КПСС-эй райкомой секретарь М. Д. Измалков энэ бүлэгые ударидана.

Барилгашадые бүхы талаһаань хангаха хэрэгтэй болоно. Медицинын талаһаа хангалга тухай хэлэхэ болоо һаа, Хурамхаанай, Дэрээнэй. Майн больницануудай, Уланханай ба Хүшэгөөрэй фельдшерскэ пунктнуудай медицинын хүдэлмэрилэгшэд гүсэб табяад, тэрэнэй үндэһөөр барилгашадые хангадаг байна. БАМ-ай хүдэлмэришэд, инженернүүд, техникүүд, алба хаагшадай бэеынь үзэжэ байдаг юм. Барилгашадай манай аймагта ерэһэнһээ хойшо медицинын хүдэлмэрилэгшэд эдээндэ 30 дахин ошоһон байна. Гадна БАМ-ай барилгашадые хангадаг эмнэлгын зургаануудые материально-техническэ хэрэгсэлнүүдээр хангаха хэрэг һайжаруулхын тулада элүүрые сахилгын министерство ехэ ажал ябуулжа байнхай. Санитарно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулагдана. Һүүлэй 4 һара соо медицинын хүдэлмэрилэгшэд 39 хөөрэлдөө, лекци хэһэн байна.

Барилгашадай хэлхеэ холбоо, почто һайжаруулха хэмжээнүүд абтана. Уланханай хэлхеэ холбооной таһагта хүн нэмэжэ үгтэнхэй. Почтоор мүнгэ эльгээхэ, абаха, посылка табиха, телеграмма сохихо, бэшэг ябуулха, телефоноор хөөрэлдэхэ мэтын хэрэг һайжаруулха зорилгоор тус отделенидэ тусхай бэхилэлгэ-түхеэрэлгэ табигданхай, барилгашадай коллективүүдые холбоһон телефон табигдаа, мүнөө АТС баригдажа дүүрэхэ дүтэлэнхэй. Дээрэ дурсагдагша оньһожоруулагдаһан колонноnуудай, СМП-572-дохи участогай барилгашадай ажабайдал залуугай охёор сохилно, эдэнэр мүнөө түбэй болон республикын 100 гаран газетэ, 46 элдэб журнал абана.

Барилгашадай культурна эрилтэ хангахын тулада ехэ оролдолго гаргагдана гээшэ. БАМ-ай барилгашадай манай аймагта ерэһэнһээнь хойшо иимэ юумэн хэгдээ: Ленинэй орденто Буряадай оперо, баледэй театрай артистнууд, Зүүн Сибириин технологическа, соёлой институдуудай агитационно-уран һайханай бригада эндэ ерэжэ, концерт табиһан байна. Мүн Буряадай АССР-эй габьяата артист Цыден Бадмаев шефүүдтээ ошожо, концерт табяа. Могойтын, Аллын соёлой байшангуудай, Сахулиин хүдөөгэй клубай, «Байгал» гэжэ Буряадай АССР-эй ансамблиин артистнар барилгашадта концертнүүдые харуулаа.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ БАМ-ай барилгашадые номоор хангана. Уланханай, аймагай библиотекэһээ хүнүүд барилгашадта ходо ошоно. 139-дэхи колоннын хүдэлмэрилэгшэдтэ Сахулиин библиотекэ, 140-дэхи колоннын хүдэлмэрилэгшэдтэ аймагай библиотекэ 10 хоноод лэ ном абаашаха болонхой. Мүн Уланханай библиотекэ СМП-572-дохи участогай, 138-дахи колоннын хүдэлмэришэдые хангаха юм. Библиотекэнүүдэй ном олошоруулхын тулада комсомолой болон пионерэй организацинууд, ...кын хүдэлмэрил... зонһоо ном суглуу... БАМ-ай барилгаш... гаран ном бэлэг б... тэнхэй. Мүнөө ... гаран хүн библио... уншагшад болож... «Ажаһуухые захи... һэн А. Бальбуров ... хин хоёрой номоор ... дай конференци ... дөө һэн. Эсэгэ ор... гаалгын дайнай ... Смоленскэ област... дээрэ дайлалдаһан ... нуудай бригадын ... Хурамхаан нютагай ... Гуржаб Очировай ... хайда энэ ном соо ... дэнхэй. Мү... километртэ ... жа байгшадай ... Дунаевскиин ... ойдо зорю... «Сэнхирхэн ... нэрэтэй үдэш... нирхолтойгоор ... рөө.

БАМ-ай барилга... ногоор хангаха ту... болоо һаа, иимэ... эндэ ерэһэнһээнь ... кино харуулагдаа, ... гаран хүн энээни... Уланхан һууринай ... хеэрэлгэ, Хүшэгөөр... хэйн нүүдэл кино... барилгашадые хан... дахи колонныи авт... до автоклуб кино ... болохонь.

БАМ-ай барилга... да лекцинүүдые ол... ха хэрэгтэй байһан ... партиин райкомой ... да, агитациин таһ... лекторнүүдые тиим... дэг юм. 50 лекци, ... дөөнүүд хэгдэнхэй. ... партийна орган... агитатор, политин... нуудые, лекторнүүд... хойлонхой. Оньһож... даһан колонно бүх... гийна, комсомолой ... эмхидхэгдэнхэй. Эн... дэг пропагандистнар... эй райкомой семин... хабаадалсадаг юм.

Оньһожоруулагдаһ... лоннонуудай, СМП-... участогай партийна ... зацинууд, хүтэлбэ... дынь харуулан ойлг... рэгсэлнүүдые һай... талаар зарим тэды... ри хэһэн байна. Ажа... харуулһан самбар, ... лэлэй самбар, БАМ-... гын карта болон бус... дэ хаража болоно. ... вец! Уоян тээшэ д... «Парти, правит... даалгабари саг бол... дүүргэе!» гэхэ мэ... лозунгнууд бии юм.

Партиин райком, ... партийна эхин орга... нууд эбтэй эетэй ... коллективүүдые б... хьын тулада, түмэр ха... рилга дээрэ, үйлэ... ниитын бүхы ажа... коммунистнуудай ту... гэ дүүргэхын тулада ... дэлмэри ябуулна гэ...

Эндэхи харгы та... 138-дахи оньһожор... һан колонно (нача... М. Ф. Николенко, па... низациинь секретарь ... Лысенков) эгээл ехэ ... бари дүүргэжэ ябана. ... рэй эндэ ерэжэ, б... эхилһэнһээ хойшо ... эмхидхэлэй, политич... дэлмэри ябуулагдан...

• Оньһожоруулагдаһ... лоннонуудай, СМП-5... участогай коллект... үйлэдбэриин түрүүш... юм. Эдэнэр бүтээс... эрхим ажалаараа ш... Экскаваторшигууд б... фернууд Г. И. Л... М. И. Иванин, Ю. Я... мин, В. Я. Миханюш... лон бусадые тоолох... һаа, олон байна.

Дээрэ дурсагдагш... гын коллективүүдэй ... мэришэдые ханга... дууһан шиидхэгдэн... хьын аргагүй ааб ... дутагдалнууд то... Юуб гэхэдэ, эдэнэр ... зарта байха бэшэ, х... шаа дабшажа ябаһ... Тиимэһээ барилгаш... баа эрилтэнүүд ... гагдаһан гэхын арга... то зөөхэ мэтын, ... шье гараха дутаг... байна. Тиигэбэшье... зайсуулха хэрэгт... магай организаци... саашадаашье бүхы ... раа оролдохо юм. ... магай партийна ... рилгада сэхэ хаб... һандаа эхэ баяр... даг. Тиимэһээ БАМ... рилгашадта анхара... го гаргаха байна... шье.

М. БОРХ...
КПСС-эй Хурам... райкомой пропа... агитациин таһ...

СОВЕТ ОРОН — ШЭНЭ ҺОНИН

ШАЛГАЛТА ЭХИЛБЭ

СТАВРОПОЛЬ. (ТАСС-ай корр. Н. Стяжкин). Ставрополиин колхоз, совхозуудта эмхидхэгдэһэн механизаторай бүгэдэ ниитын һуралсалай шалгалта хабарай тарилгын урда тээхэнэ эхилбэ. Ерээдүйн 6 мянган тракторист, комбайнер, жолоошон шалгалта барижа байна.

ЗАПАС ЧАСТЬНУУД БҮТЭЭГДЭНЭ

БРЕСТ. (ТАСС-ай корр. П. Сусиков). Дрогичинскэ трактор заһабарилгын заводто гэнжэтэ тракторнуудай узелнуудые, агрегадуудые һэльбэн шэнэлэлгын, хабсаралгын цех ашаглалгада оруулагдаба. Тус цех үндэр бүтээсэтэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай.

200 гаран түхэлэй деталь, узел һэльбэн заһабаридаг цехүүд, участогууд «Сельхозтехникын» областной нэгэдэлэй заһабарилгын бүхы предприятинуудта эмхидхэгдэн байгуулагдаа.

ШАХТЕРНУУДАЙ ГАБШАГАЙ АЖАЛ

КЕМЕРОВО. (ТАСС-ай корр. Е. Пастушенко). Жэлэй эхинһээ хойшо Кузбассай шахтёрнууд түсэбһөө гадуур 500 мянган тонно шулуу нүүрһэ малтан гаргаба. Даабариһаа гадуур 2 миллион тонно түлишэ малтажа тушааха жэлэйнгээ уялгые эдэнэр үлүүлжэ ябана.

БҮД НЭХЭДЭГ ПРЕДПРИЯТИНУУДТА

ДУШАНБЕ. (ТАСС-ай корр. В. Щербаков). Жэлэй эхинһээ хойшо «Таджиктекстильмаш» заводто утаһа орёодог «М-150-2» түхэлэй зуудахи машина болзорһоо урид бүтээгдэн гаргагдаба.

«Таджиктекстильмаш» нэхэлгын-бэлэдхэлэй түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргадаг, орон доторхи тусхай түхеэрэлгэтэй түрүү предприяти болоно.

ТҮРҮҮШЫН МИЛЛИОН...

ЧЕРЕПОВЕЦ. (Вологодско область. ТАСС-ай корр.). Череповецкэ металлургическа заводой мартенэй цехэй булад хайлуулагшад жэлэй эхинһээ хойшо 1 миллион тонно булад хайлуулба. Имэ богони болзор соо эды ехэ металл эндэ хэзээшье хайлуулагдаагүй юм. Мартенэй цехэй хүдэлмэришэд түсэбөө 13 мянган тонноор үлүүлэн дүүргээ. Үндэр бүтээсэтэ түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар имэ амжалта туйлагдаһан байна. Майн 9-нэй, Илалтын хайлуулгада хабаадаха хүндэдэ хүртэхын түлөө бүхы бригаданууд шармайн оролдожо байнхай.

ХҮДӨӨГЭЙ БАРИЛГЫН БААЗА

ИЖЕВСК. (ТАСС-ай корр.). Камын барилгын комбинадһаа түрүүшын продукци — түмэр-бетон плитэ болон бусад түхеэрэлгэнүүд эльгээгдэбэ. Удмуртын барилгын индустриин энэ ехэ предприятиин түрүүшын ээлжээн ашаглалгада оруулагдаа. Жэлдээ 100 мянга гаран кубометр түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые, мүн эды шэнээн керамзит бүтээн гаргаха байна.

Иигэжэ тус комбинат Удмуртын хүдөөгэй индустриальна барилгын хүсэтэ бааза болобо.

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИ БОЛОБО

КИШИНЕВ. (ТАСС-ай корр.). Научно-практическа конференци эндэ нээгдэбэ. Хүдөө ажахын үйлэдбэрине тусхай шэглэлтэй болголгын, индустрижүүлгын үедэ ябуулагдаха эмхидхэлэй-партийна, сурталай хүдэлмэриин асуудалнуудые конференцидэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ байна. Молдавиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. И. Бодюл «КПСС-эй мүнөөнэй аграрна политика ба тэрэнние бодото дээрэнь бэелүүлхын тула республикын партийна организациин эрхилжэ байгаа ажал ябуулга» гэһэн элидхэл конференци дээрэ хэбэ.

Эмхидхэлэй-партийна ба сурталай хүдэлмэрние улам һайжаруулха дурадхалнууд оруулагдаа.

УРАН ЗУРАГАЙ ВЫСТАВКЭ

ДОНЕЦК. (ТАСС-ай корр. И. Дьячкова). СССР-эй, ГДР-эй уран зураашадай бүтээлнүүдэй выставкэ Донецк хотын уран зурагай музей соо нээгдэбэ. Гурбан жэлэй турша соо уран зураашад ехэ ехэ предприятинуудаар, барилгануудаар, колхоз, совхозуудаар ябажа, аха дүү арадуудай ажабайдал тухай, эдэнэй хани барисаан, харилсаа холбоон тухай олон зурагуудые бүтээһэн байна. Хоёр ороной уран зураашадай бүтээлнүүд Донбасста зорюулагдана.

ХҮДӨӨ- ГАРГАГДАБА

КИЕВ. (ТАСС-ай корр. Л. Коробчак). Киевскэ областиин Веселиновкэ тосхоной соёлой ордон соо юрэ бусын ушар болобо. Нютагайнгаа бэлигтэй бэрхэ уран зурааша Анна Собачко-Шостагай, тэрэнэй хүбүүн Иван Шостагай бүтээлнүүдтэй танилсуулхын тула Украиныин арадай уран бүтээлэй ба гоёон шэмэглэдэг искусствын гүрэнэй музей нютагай «Заветы Ленина» совхозой болон хүршэ колхозуудай ажалшадые урьһан байна.

Уран гартанай 50 гаран зохёол бүтээлнүүд эндэ табигдаа. Революциин һүүлхэнээр Анна Федосеевнагай нютагтаа бүтээһэн хэдэн зурагууд, эхынгээ наһа бараһанай һүүлээр тэрэнэй хэрэгые үргэлжэлүүлһэн Иван Владимировичай һүүлэй үеын бүтээлнүүд эндэ табигдаа.

Алдар суута уран гартанай түрэһэн Веселиновкэ тосхон Киевскэ музейн өөрсэ янзын филиал болгогдохо юм.

СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН ТҮСЭБ

КИРОВОБАД. (ТАСС-ай корр. Ф. Джафаров). Азербайджанай ССР-эй Кировобадска хилээмэнэй комбинадта спортын бүлэг барилга ашаглалгада оруулагдаба. Гимнастикын зал, спортын нааданuудай талмай, урилдааһай харгы, душ эндэ бии. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлдэ тус предприятиие хүгжөөхэ социальна түсэбэй үндэһөөр энэ баригдаа. Мүнөө Кировобадта табадахи предприяти бүхэн социальна хүгжэлтын түсэбтэй юм.

ТҮРҮҮШЫН ПРОДУКЦИ

ВОРОНЕЖ. (ТАСС-ай корр. В. Лебедев). Дон мүрэнэй эрье дээрэ һаяхан ашаглалгада оруулагдаһан түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй Павловска завод түрүүшын мянган кубометр бетон блогуудые колхоз, совхозуудта эльгээбэ. Энэ хадаа Хара хүрьһэтэ зоноdo тусхай түхеэрэлгэтэй түрүүшын предприяти болоно. Мелиоративно-уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые барихын тула тэрэ жэлдээ 40 мянга гаран кубометр хоолой сорго бүтээн гаргаха байна.

ҮҮСХЭЛ ҺАЙШААГДАНА

Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай сельскэ Соведэй интеллигенци хүдөө нютагай ажалшадай дунда ябуулагдажа байгаа ниитэ-политическэ, соёл культурын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсая гэһэн үүсхэл аймаг сөөгоо гаргаба. Тэдэнэр хүдөөгэй ажалшадта, илангаяа малшадта, ходо лекци, элидхэл уншажа, хөөрэлдөө үнгэргэжэ, агитбригаданuудые ябуулжа, кино, концерт харуулжа, плакат, хуудаһануудые гаргажа байхабди гэһэн уялга абаа. Жэлэй туршада нэгэ хүн 2 модо һуулгаха, 3 үдэр хүдөө ажахыда хүдэлхэ юм.

Мүнөө хаа хаанагүй суглаанууд боложо, охин-булагайхидай үүсхэл хэлсэгдэжэ байна. Һаяхан аймагай тус тосхоной организаци, эмхи зургаануудай түлөөлэгшэдэй суглаан дээрэ энэ асуудал харагдаад, нэгэн дуугаар һайшаагдаба.

Ф. ГАВРИЛОВ.

Эхэ орон доторо... да гараһан БАМ-ай ... рилга тухай дү... хүн хомор лэ бай... Цыренжаповай ... һан энэ фото-зураг... Таазаһаа Уоян ... автомашинын ... харгы баригшад (зүүн- гарһаа) Г. А. Воронов, жо... Ф. И. Кагукин, он... руулагдамал 138-д... лонныи начальник ... Николенко, жо... В. В. Степаненко, ... Овчинников гэгшэд ... ранат.

ДУНДА ЭРДЭМТЭЙ БОЛГОХЫН ТУЛА...

…душуулые мэргэжэлтэй …ло, хүдэлмэришэн ан… шэнэ халаанине бури… …лаар техническэ …жэл олгодог училищи… …гол һургуули боложо …гэжэ КПСС-эй XXIV …ын шийдхэбэри соо хэ…

…бэр хүсэнэй ба ухаанай …шанарые өөртөө зо… …улан шэнгээһэн шэнэ …үйлэдбэришэн ургажа …Тэрэ хадаа һайса …сэн, шадабаритай, …үеын үйлэдбэриин по… …техническэ үндэһые гүн… …оор мэдэдэг, шэб шэнэ …шануудые, технологиче… …ые түргөөр шудалжа …байна», — гэжэ Л. И. …комсомолой XVII …дээрэ хэлээ һэн.

…эн дээрэһээ бодожо …шэнэ ёhоной хүдэл… …дые бэлдэхэ талаар …мэргэжэл олгодог …нуудай үүргэ улам …боложо, тоонь хоёр да… …орхо байна.

…ээ үедэ манай респуб… …10664 һурагшадые …байдаг 33 тиимэ …хүдэлнэ. Тэдэнэй …нь ГПТУ-нууд (зургаа …шахуу хүнине һурга… …ана), 10-нинь дүн хам… …2600 һурагшадтай …нууд юм. 1974—1975 …дай һуралсалай жэлдэ …блика доторнай дунда …олгодог зургаан …, хоёр СПТУ хүдэлнэ. …жэлдэ үшөө нэгэ учи… …дунда эрдэм олгодог …дохо баһа нэгэн тех… …тусхай училищи бол… …хоор хараалагданхай.

…дүйн сагта техническэ …жэл олгодог училищи… …булта дунда эрдэмэй …дохо гэжэ тэмдэглэхэ …эй.

…э асуудалда мүнөө онсо …ал хандуулагдана. Тех… …мэргэжэл олгодог …нуудые дунда эрдэ… …гэшэ юрэл тэрэ… …рые һэлгэжэ орхиһон… …н бэшэ. Тиигэхын ту… …дхэлэй ехэ хүдэлмэри …, түрүүшын ээлжээн… …ралсалай болон мате… …ал үндэһэ бии болгохо, …үүлхэ хэрэгтэй.

…ническэ мэргэжэл ол… …һуралсалай Буряадай …ени юһэдэхи табан …үедэ тэрэ талаар го… …он хүдэлмэри хээ. …ал үнгэрһэн жэлэй …ПТУ-нуудта 57 ка… …болон лабораторинууд …дээ. Юһэдэхи табан …эхинһээ хойшо дүн …1250 хүнэй һуури… …бэн байшан, мүн һу… …байшангуудта гур… …лагалаа, һуралсал-үй… …лгын найман мастер… …1920 хүнэй байрлахаар …табан байра гэхэ …юмэнүүд баригдаа.

…ническэ мэргэжэл ол… …һуралсалай ашаар һайж… …мэргэжэһэн хүдэлмэри… …бэлдэлгые саашаданһ …руулха хэмжээнүүд ту… …тэжэ КПСС-эй ЦК-гай, …эй Министрнүүдэй Со… …тогтоол 1969 ондо га… …техническэ мэргэжэл …һуралсалай зургаа… …зорилго тон элеэр, …ээр тодорхойлогдоһон …Тэрээнтэй дашарам… …КПСС-эй обкомой …болон Буряадай АССР-… …Министрнүүдэй Совет …оной августын 11-дэ …ническэ мэргэжэл олго… …һуралсалаар кадрнуудые …лгые саашадан һайжа… …хэмжээнүүд тухай» …тогтоол баталан абаа.

…тогтоолой ёһоор, хаа… …барилга хэгдэхэб, …харюусалгатайб гэжэ …лан хэмжээ ябуулга… …е бэелүүлхэ талаар юу …дэжэ байнхай.

…жээнь, Буряадай ба… …н управлени 7-дохи …гай һуралсалай бай… …15-дахи ГПТУ-гай хам… …байра барижа, ашаглал… …үгөө. Хүүргэнүүдэй ту… …рэгсэлэй завод 11-дэ… …ГПТУ-да хамтын байра …үгөө. Эдэ училищи… …дунда эрдэмэй болгогдо… …ом. Улаан-Үдын мяха… …рвын комбинат 8-дахи …-да һуралсалай байшан… …е барна.

…-Куналейдэ оршодог …һуралсалай 5-дахи …-гай байшангуудай ба… …дүүрэө.

…ээ зуура республика до… …профтехучилищинуудай …а удаарна, материаль… …үндэһыень бэхижүүлхэ …л хүсэд шийдхэгдээ… …Республика дотор хү… …байдаг 33 училищиин …нинье типовой бай… …дуудаар хангагдаагүй.

…шээнь, 1-дэхи, 2-дохи, …ГПТУ-нууд түлөөр …предприятинуудта, Ле… …орденто ЛВРЗ-дэ мэр… …стэй залуу хүдэлмэри… …бэлдэдэг юм. 1-дэхи, …ГПТУ-нууд хамтын …үгүй. 2-дохи училищи …жагүй байшан соо хү… …Тэндэнь һуралсалай …нуудай үмэнэ табиг… …эрилтын ёһоор ариг …рые сахихын аргагүй. …ахи ГПТУ-гай һуралса… …байшан оройдоол 9 клас… …һалгатай. Тиимэһээ тус …шиие дунда һуралсалда …оруулхын аргагүй.

…зуура 1-дэхи ГПТУ-… …һуралсалай байшанда …залтай, 200 хүнэй …ртай хамтын байра зал… …бариха тухай, мүн 13-… …ГПТУ-гай байшанда …лаа хэхэ тухай мүнгэ… …гаргашын, проектнэ до-

кументаци гурбан жэлэй урда тээ бэлдэгдэһэн байгаа. 2-дохи ГПТУ-да һуралсалай байшан бариха тухай асуудал хэды дахин табигдаһан байхa.

Харгы замай министерство эдэ зорилго бэелүүлгэдэ мүнгэ һомолхоёо жэлһээ жэлдэ арсана, харин харьяата предприятинуудай—түмэр замай Улаан-Үдын отделениин, ЛВРЗ-гэй хүтэлбэрилэгшэд тэрэ асуудалые бэелүүлхэ хэрэгтэ нэтэрүүгээр оролдоногүй.

Хори тосхондо оршодог 24-дэхи ГПТУ-гай һуралсалай классууд, хамтын байра, столово, мастерскойнууд муухан модон гэрнүүд соо байна. Тэрэ гэрнүүд һуралсал һайнаар эмхидхэжэ болохоор бэшэ юм. 1123 мянган түхэригэй барилга хэгдэхээр проектно-сметнэ документаци бэлдэгдэнхэй. Теэд РСФСР-эй Хүдөөгэй барилгын министерствын зүгһөө мүнгэнэй үгтөөгүйһөө боложо, тэрэ барилга эхилээдүй. Һаяын жэлнүүдтэшье мүнгэн үгтэхэ хэбэргүй. «Бурятцелинстрой» трест министерствын үмэнэ тус асуудал нэтэрүүгээр табинагүй.

Баргажанай-Адагта 20-дохи ГПТУ-гай һуралсалай байшангай барилга 1970 онһоо хойшо зогсошонхой. Тэрэнэй харьяата предприятинь «Иркутсклесстрой» трест болоно. Улаан-Үдэдэ оршодог 6-дахи ГПТУ-гай байшангай барилга эхилһээр табан жэл үнгэржэ байна. «Забайкаллес» комбинадай захилаар Буряадай барилгын управлени тэрэниие барижа үгэхэ гэлсэһэн. Бүхы барилгын сэн — 833 мянган түхэриг. 1970—1972 онуудта барилга хэгдэжэ дүүргэхэ ёһотой байһан юм. Теэд барилга бэелүүлхэ уялгатай эмхиин гэмээр 1971 ондо һомологдоһон 100 мянган түхэригһөө нэгэшье солхооб хэрэглэгдэнгүй үлэшөө. 1972 ондо 100 мянган түхэригэй 21 мянганиинь гаргашалагдаа, 1973 ондо 100 мянганһаа оройдоол 4,5 мянган түхэриг хэрэглэгдээ. 1974 ондо 128 мянган түхэриг һомологдоо юм, тэрэнэй милл 18 мянганиинь хэрэг болгогдоо.

Профтехучилищинуудай барилгада һомологдоһон мүнгые Буряадай барилгын управлениин нимээр хэрэглэхэ болоо һаа, ГПТУ-нуудай һуралсалай болон материальна үндэһые саг дарыдань бэхижүүлхэ, тэдэниие дунда эрдэмэй болгохо тухай хэлэхэнь бэрхэтэй.

Барилгын нимээр удаархань юугээрээ аюултайб гэхэдэ, өөрынгөө үедэ һайн байһан проект хуушаржа, тэрээгээр хожомдуулжа бариһан һуралсал-үйлэдбэриин байшангууд мүнөө сагта улам бури дээшэлжэ байһан эрилтэдэ зохихоо болишохо аалам. Тиимэһээ дээрэ дурсагдаһан эмхи зургаанууд барилгые түргэдхэхын тула хэмжээ абаха зэргэтэй.

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Техническэ дунда эрдэм мэргэжэл олгодог хүдөөгэй училищинуудые олон болгохо ба тэдэнэй хүдэлмэриие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» тогтоол һаяхан баталан абаа.

«Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгэ, тэрэниие мүнөө үеын индустриальна үндэһэндэ оруулга хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриин мэргэжэнги хүдэлмэришэдөөр хангагдаһанһаа ехэнхидээ дулдыдаха юм» гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэнэ.

Колхозуудта, совхозуудта, мелиоративна болон ой модоной ажахыда, бусад предприятинуудта ба эмхинүүдтэ кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ техническэ мэргэжэл олгодог хүдөөгэй училищинууд ехэ үүргэтэй. Тэндэ жэл бүри 500 мянганһаа үлүү тракторист-машинист, малшад, мелиораторнууд болон бусад мэргэжэлтэд бэлдэгдэдэг гэжэ дурсагдаһан тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Гадна хүдөө нютагуудта байһан училищинуудай директорнуудтэ, орлогшонорто, багшанарта, хүмүүжүүлэгшэдтэ, үйлэдбэриин һуралсалай ахамад мастернуудта болон мастернуудта нилээд ехэ хүнгэлэлтэнүүд хараалагданхай. Энээгээр бодожо үзэхэдэ, парти, правительствын зүгһөө хүдөөгэй училищинуудые хүгжөөлгэдэ горитойхон анхарал хандуулагдана гээшэ.

Тиимэһээ СПТУ-нуудай типовой байшангуудые, хамтын байра барилгада онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой бшуу. Теэд тэдэнэй барилга бүришье ехээр нооршорно. Энэ юунһээ дулдыданаб гэхэдэ, РСФСР-эй Техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай гүрэнэй комитет жэл бүри 300—400 мянган түхэриг һомолно, тэрэнь барилгын ябасые түргэдхэхэ хэрэгтэ хүсэд хүрэхэгүй байна ха юм.

Республикын «Сельхозтехника» нэгэдэл, олон колхоз болон совхозууд СПТУ-нуудта мүртэй туһаламжа үзүүлнэгүй.

Петропавловка (Зэдэ) һуурида 2-дохи СПТУ-гай хамтын байра, Нарһата һууринда (Яруна) дунда һуралсалай СПТУ-гай зарим байшангай барилга удаарна. Нэрлэгдэһэн барилгые бэелүүлхэ харюусалгатан гэхэдэ, «Бурятцелинстрой» трест (управляющинь нүхэр Бугай) болоно. Тэдэ барилгые түргэдхэхын тула юун хэгдэхэб, сар соогоо ашаглалгада үгтэхэ юм гү, али үгы гү гэжэ трестын хүтэлбэрилэгшэдһөө асуухаар.

Трест болон тэрэнэй мэдэлдэ байдаг эмхинүүд барилгые хүдэлмэришэдөөр, оньһон хэрэгсэлөөр хүсэд хангананагүй. Ивалгада, Тарбагатайда, Петропавловка болон бусад газарта бэелүүлэгдэжэ байһан барилганууд дээрэ барилгын комплексно сат үргэлжын бригаданууд үгы, мэргэжэл муутай 10—20 хүн тэндэ хүдэлнэ, барилгашадай мэргэжэл шудалжа байһан һурагшад тэндэ ехэнхи хүдэлмэри бүтээнэ. Забайкальска апатитова комбинадай барилга эхилэнхэй. Тиихэдэ Улаан-Үдын трикотажна томо фабрикын барилга хэгдэнэ. Озерно шанаржуулгын комбинадай барилга һаяар эхилхэ. Эдэ предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд ерээдүйн кадрнууд тухайдаа һаналаа табижа, профтехучилищинуудай байшан барюулха тухай харьяата министерствэнүүдэй үмэнэ асуудал табиха ёһотой гэжэ һанагдана.

Техническэ мэргэжэлэй һуралсалай зургаануудта мүнөө үеын хэрэгсэл, машина, прибор үгэлгые жэл бүри түсэб соогоо хараалхыень КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоол министерствэнүүдые, захиргаануудые уялгалаа һэн.

Һуралсал-үйлэдбэриин хэрэг бэелүүлхын тула, предприятинуудай, эмхинүүдэй захил дүүргэхын тула училищинуудта байшан, элдэб хэрэгсэл, инструмент бусаалтагүйгөөр үгэжэ байхаар харьяата предприяти, совхозууд, барилгын эмхи зургаанууд уялгалагдаһан юм.

Теэд тэрэ талаар хуу һайн бэшэ.

Гусиноозерскын 3-дахи ГПТУ хадаа Галуута-Нуурай, Бага-Холбоолжоной шахта болон уурхайда жэл бүри 50—60 хүдэлмэришэдые бэлдэдэг. Теэд тэрэ училищи өөрын типовой байшангүй. 1974 ондо һуралсалайнгаа байшанда 4 класстай залалаа хэхэ гээд харьяата предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ — нүхэд Г. Н. Посоховто, И. Д. Даржаевта, «Востсибуголь» комбинадай начальник М. И. Щадовта 20 мянган түхэриг мүнгэ үгыт гэжэ хандаһан юм. Теэд тэдэнь булта арсаа. Үнгэрхэдөө, харьяата тэдэ предприятинуудынь һуралсалай кабинет, мастерской заһабарилгада туһалаагүй, шухала хэрэгсэл, инструмент, материал үгэдэггүй, хүтэлбэришэдынь училищи руу шагаадагшьегүй.

ГПТУ-нуудта үйлэдбэриин һуралсал ябуулха багшанар, мастернууд дуталдадаг гэжэ мэдээжэ. Энэ хэрэгтэнь харьяата предприяти тупалха зэргэтэй. Зарим газарта туһалдагшье.

Жэшээнь, прибор-бүтээлгын, судна-бүтээлгын заводууд өөһэдынгөө харьяата училищинуудта инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй дундаһаа мэргэжэл пайнтай хүнүүдые багшанараар, мастернуудаар томилдог, салингайнь багадаа һаа, илгаань өөһэдөө түлэдэг.

Гэбэшье тад һөөргэ ушарнууд үзэгдэдэг. Онохойн модоной комбинадай хүтэлбэрилэгшэд архиин түлөө намнуулһан А. М. Шитин гэжэ хүниие 21-дэхи ГПТУ-да эльгээгээ. Тиимэ хүн нагаад эдиршүүлые һургаха юм? Комбинадай училищида эльгээһэн В. Ц. Цыбанов гэжэ хүн баһал удаан тогтоогүй.

Профтехучилищинуудые дүүргэһэн залуу хүнүүдые ажалтай болгохо, соёлой болон ажаһуудалай талаар хангаха асуудалые һайса анхархаар. Республикын профтехучилищинууд жэл бүри 8,5 мянган хүдэлмэришэдые һургажа гаргаад, хүдэлмэридэ эльгээнэ.

Тэдэнэй ошоһон газарта һайнаар угтажа, мэргэжэлэйнь ёһоор ажал үгэжэ, хэрэгтэй юумээр хангаха, түрүүшын һарануудта үнинэй хүдэлмэришэдэй хажууда хүдэлгэхэ хэрэгтэй.

Мяха-консервын комбинадта, Тимлюйн цементын заводто, ЛВРЗ-гэй зарим цехүүдтэ, судна-бүтээлгын заводто залуу хүдэлмэришэдые яһала тиимэр угтадаг. Тэндэ ошоһон эдиршүүл өөрынгөө мэргэжэлээр хүдэлдэг, хамтын һайн байрада ородог.

Теэд профтехучилищи дүүргэгшэдые зарим газарта муугаар угтадаг, тэдэндэ албан хойрогоор хандадаг. Илангаяа ажаһуудал хангадаг, худалдаа наймаанай, нийтын эдеэ хоолой предприятинуудта 9-дэхи, 15-дахи ГПТУ дүүргэһэн басагадта байра үгэдэггүй, тэрээнһээ боложо, ажалаа орхихо ябадал үзэгдэнэ.

Партийна, профсоюзна, комсомолой организацинууд предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта училищи дүүргэгшэдтэ тон ехэ анхарал хандуулха, үйлэдбэриин һайн арга боломжо олгохо, мэргэжэлыень, һуралсалыень дээшэлүүлхые оролдохо ёһотой.

Л. ПОХОСОЕВ,
наукын болон һуралсалай зургаануудай таһагые даагша.

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай бүд нэхэдэг цехэй үнинэй хүдэлмэришэн, коммунис ажалай ударник Любовь Ивановна Королёва өөрын табан жэлэй даабариие дүрбэн жэл нэгэ һара соо дүүргээ. Тэрэ дүрбэн жэл соо түсэбһөө гадуур 10 мянга 610 метр бүд нэхээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. И. Королёва.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ХИНАГШАД ШАЛГАНА, ЭЛИРҮҮЛНЭ

ХЭЖЭНГЭ

Арадай хинагшад Худанай совхоздо хабарай тарилгада хүдэлгэгдэхэ оньһон техникэ заһабарилха хүдэлмэри ямараар эмхидхэгдэнхэйб гэжэ шалгаба. Тус ажахыда арба гаран трактор, 7 плуг, 9 сеялкэ заһабарилагдаа. Эдэ трактор, машинын шанарынь муу гэжэ шалгалтын гэшүүд элирүүлбэ. Мүн энэ ажахыда мелиораци, хуряалгада хэрэглэгдэдэг техникэ мүнөө болотор заһабарилагдаагүй байһаар.

Трактор, хүдөө ажахын машинануудые заһабарилха, хадагалха хүдэлмэриие һулаар эмхидхэһэнэйнгээ түлөө ажахын ахамад инженер Д. Н. Харгатхановта шанга һануулга хэгдээ. Аймагай арадай хиналтын комитет эдэ хэлэгдэһэн дутагдалнуудые дары усадхаха талаар тодорхой шийдхэбэри баталан абаа.

НАРҺАТА

Тулдуунай совхозой нэгэдэхи отделениин һүнэй фермэнүүдтэ абтаһан нарай тугалнууд олоор гарзална гэһэн дохёо аймагай арадай хиналтын комитедтэ ороо һэн. Тус отделенидэ январь һарада абтаһан 58 тугалай 22-нь гарзалаа гэжэ арадай хинагшад элирүүлээ. Д. Д. Дондоковой, Ж. Б. Бадмаевай даадаг һүнэй фермэнүүдтэ тугалнууд илангаяа олоор гарзалһан байна. Тус фермэнүүдтэ түрэхэ үнеэдтэ түхеэрэгдэһэн таһалгануүд оройдоошье хэрэглэгдэнэгүй. Үнеэдэй байрада байһан нарай тугалнууд хүйтэ абажа, олоор гарзална. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд, зооветмэргэжэлтэд малшадта эрилтэ табинагүй гэжэ хинагшад онсо тэмдэглээ.

Тугалнуудые олоор гарзалуулһанайнгаа түлөө отделениие даагшад Ринчинов ба Чимитдоржиев, һүнэй фермын бригадир Дондоков гэгшэдтэ яла түлүүлхэ шийдхэбэри арадай хиналтын комитет баталан абаа. Бүхы дутагдалнуудаа ойрын үдэрнүүдтэ усадхахыень совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдые арадай хинагшад уялгалба.

БАРГАЖАН

Аймагай арадай хиналтын комитет ээлжээтэ заседани дээрээ колхоз, совхозуудта минеральна үтэгжүүлгэ хадагалха хэрэг ямараар эмхидхэгдэнхэйб гэһэн асуудал зүбшэн хэлсээ. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые тарялан, сабшалангдаа заабариин ёһоор оруулдаг ажахынууд ямаршье уларилтай жэлдэ ороохо тарянай, үбһэ ногооной тогтууритай һайн ургаса хуряажа шададаг гэжэ таряашан бүхэн һайн мэдэдэг болонхой. Эдэ бүгэдые колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һайн мэдэжэ байбашье, асаргадаһан минеральна үтэгжүүлгэнүүдые һайнаар хадагалха хэрэгтэ анхаралаа багаар табина гэжэ арадай хинагшад элирүүлээ. Арадай хиналтын комитет энэ шухала асуудалаар зохихо хэмжээ абаба.

П. ГРИГОРЬЕВ,
Буряадай АССР-эй арадай хиналтын комитедэй инспектор.

ТУҺАТАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН БОЛОБО

Хорин, Яруунын аймагуудай сельскэ, сомоной Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй семинар һаяхан боложо үнгэрбэ. Тус семинар Ашангын сомоной Соведэй дэргэдэ болоо.

Ашангын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Е. Н. Лужникова суглаарагшадта өөрынгөө ажал, хүдэлмэри тухай хөөрэбэ. Удаань түлөөлэгшэнэр В. А. Жданов, Г. Н. Бородин гэгшэд аймагай, сомоной, сельскэ Соведүүдэй ажал тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

«Нютагай Соведүүд социалис мүрысөө саашань дэлгэрүүлжэ, түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар ямар үүргэ дүүргэнэб?» гэһэн асуудалаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй таһагые даагша А. И. Попов, «Соведүүдэй хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд тухай» гэһэн асуудалаар Верховно Соведэй Президиумэй таһагые даагша Г. И. Воронин гэгшэд үгэ хэлээ. Шэнэ ёһо ваншалнуудые нютагай Соведүүдэй ямараар дэмжэжэ байһан тухай З. Ф. Тимшалова суглаарагшадта һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Суглаанда хабаадагшад өөрынгөө ажал тухай һонирхолтой хөөрэлдөө үнгэргөө. Үдын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ И. Б. Афанасьев, Нисэнгын сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ Д. С. Цыденов, Дээдэ-Үдын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ А. А. Цыцыктуев болон бусад дүй дүршэл тухайгаа һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

К. ЖАЛСАРАЕВ,
Хорин аймагай соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь.

Холын гүүртэ, фермэнүүдтэ үбэлжэжэ байһан малшадые хэрэгтэй эд бараагаар гүйсэд хангахын тула Тоорын сельпогой хүдэлмэрилэгшэд гол анхаралаа табина. Малшадта ошохо маршрут зохёогдонхой. Автолавкын наймаалагша Аюша Гунгаевич Тобоев, жолоошон Владимир Холбоев хоёр Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшадые гол түлэб хангана. Малшадай хэһэн захилнуудые сагтань асарха гэжэ оролдодог.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аймагай эрхим хонишодой нэгэн Г. Ц. Шойбоновой бригадада автолавкын ерээд, хонишодой эд бараагаа худалдан абажа байхые харанат.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МОСКВА ШАДАР БОЛОҺОН АГУУЕХЭ БАЙЛДААН

С. М. ШТЕМЕНКО,
арминн генерал

1941—1942 онуудай намар-үбэлэй һарануудта Москва шадар болоһон байлдаануудай үеэр немец-фашис сэрэгүүдэй һамна бута сохигдон сухарилга, эндэ Совет Арминн һөөргэдэн добтолһон ушар огто хүлеэгдээгүй, онсо эршэ хүсэтэй байһаараа бүхы дэлхэйн хүн зониие гайлуулхаһаа гадна, мүн фашис рейхые тон ехээр айлган һүрдөөһэн юм. Ушар юуб гэхэдэ, энэнь Баруун Европын оронууд соогуур илалта түгэс дабшаһан гитлеровскэ арми түрүүшынхеэ хамараа низа сохюулба бшуу.

СССР-тэ харата муухайгаар добтолон ороходоо, таба һара соо Совет гүрэниие дараха, үндэһөөрнь үгы хэхэбди гэжэ гитлеровскэ ставка найдаһан байгаа. 8—10 неделиин туршада илажа гараха эгээл хөөрдэм, бодолгүй генералнуудынь дурадхаа.

Булимтаран эзэмдэгшэд харата муухайгаар гэнтэ добтолон ороһон ушарһаа, даб дээрэ сэрэгэй талаараа булюу байһан юм. Вермахтын хуурай газарай сэрэгүүд бүхы хүсэеэ стратегическэ нэгэ шэглэлээр зангидан табижа, айхабтар шанга сохилто хээ.

Тиихэдэ гитлеровскэ һүрэг сэрэгүүд хүсэ шадалаараа, зэбсэг хэрэгсэлнүүдээрээ булюу байгаа һааб даа. Тэдэнэр Баруун Европын бултанайнь шахуу экономическа нөөсэдэ түшэглэн, дайн байлдаанда удаан саг соо али болохоор бэлдэһэн юм гэхэ. Ута унжагай дайн болохо, илалта туйлахын тула арад зоной, арминн туйлай ехэ хүсэн хэрэглэгдэхэ, дайсаниие һамна бута сохихын тула олон, элдэб янзын нөөсэнүүд шухала болохо гэжэ Соведүүдэй ороной политическэ, сэрэгэй хүгэлбэрилэгшэд тон зүбөөр тодорхойлһон байгаа.

1941 оной июль һарын тэн багта совет-герман фронт дээрэхи байдал илангаяа хүшэр бэрхэшээлтэй болоод байба. Улаан Арминн сэрэгшэдэй эрид шанга эсэргүүсэлтэ хэбэшье һаань, гитлеровскэ сэрэгүүд бүхы фронт дээгүүр зүүлжээ дугташан дабшажа ябаа.

Ленинградска, Смоленско-Московско, Киевскэ шэглэлнүүдтэ совет сэрэгүүдэй эгэршэгүй шанга эсэргүүсэлтэ хэһэнһээ уламжалан, гитлеровскэ командовани дайшалхы ябуулгануудайнгаа хуушан түсэбүүдтэ горитой хубилалтануудые оруулха баатай болоо һэн. Июлиин хоёрдохи хахадта совет-герман фронт дээрэ дайсанай добтолхы хүсэн нилээд буураад байгаа. Бүхы фронт дээрэ нэгэн доро добтолжо шадахагүй байһан тухайдаа Германиин командовани мэдэрхэ баатай болоһон юм. Хамгаалга хэхэ захиралта июлиин 30-да «Центр» гэжэ арминуудай бүлэгтэ үгтөө бэлэй. Энэнь байлдаанай гол шэглэлнүүдээр гитлеровскэ сэрэгүүдэй добтолгоёо зогсоохо баатай болоһон дэлхэйн хоёрдохи дайнай түүхэдэ түрүүшын ушар байһан. Эзэрхэг дайсанай гол хүсэнүүд Смоленск шадар шанга харюу сохилто абажа, сентябриин һүүл болотор өөрыгөө хамгаалан зогсоо һэн. Тиин совет командовани шухала хоёр һарые өөртөө ашатай туһатайгаар үнгэргөө.

Гэбэшье Совет ороной ниислэл хотые булимгаран эзэмдэхэ гэжэ Гитлер һанаашалһаар лэ байгаа. Улаан Арминн хүсэн барагдажа, Москвагай унахатайнь сасуу илалта туйлагдаха байха гэжэ вермахтын удамаршад тоолобо. Фашис командовани бүхы хүсэеэ элсүүлэн гулндхаад, октябрь һарын эхеэр Москва худар добтолон ороһон юм. Шанга байлдаан эхилээд, дайсан хүсэ тамираа буурaжа, зогсоогдоһон байна.

Москва түбэгтэй байдалда оробо гэжэ СССР-эй Гүрэнэй Оборонын комитет октябриин 19-дэ соносхоо һэн. Эхэ оронойнгоо ниислэл хотые Улаан Арминн хамгаалхада али бүхы туһаламжа үзүүлхыень нийтэ ажалшадые Коммунис парти уряалба. Московско партиин организациин хүтэлбэри доро арадай эсэргүүсэлтын дивизинүүд эмхидхэгдэһэн, хотын олон арбаад мянган зон хамгаалхы шэбээ бэхилэлгэнүүдые барихаяа гараһан юм. Коммунистнууд эсэргүүсэн тэмсэгшэдые, барилгашадые толгойлжо ябаба. Тиин Москва хото дабагдашагүй хэрэм болгогдоо һэн. Тэрэ үеэр сэрэгшэдэй нэмэлтэ хүсэнүүд, сэрэгэй техникэ, зэбсэг хэрэгсэлнүүд, дулаан хубсаһа хунар, эдеэ хоолой зүйлнүүд ороной холын нютагуудһаа—Ураалһаа, Сибирьһээ, Дунда Азиһаа — ерэжэл байба.

Ноябрь һарын тэн багта немец-фашис командовани Москва тээшэ хоёрдохёо, һүүлшынхеэ добтолоо бэлэй. Хүсэтэ танкова бүлэглэлнүүд ниислэл хотоһоо хойгуур, урдуур добтолбо. Эндэ совет сэрэгүүдые һамна бута сохижо хоорондохи холбооень таһалан, Москва хотые булимтаран эзэлээд, удаа гээнь энэ хотые, хамгаалагшадыень үгы хэхэ гэжэ гитлеровецүүд һэдэһэн юм.

Ноябрьдахи добтолгонуудтаа гитлеровецүүдэй тон нюусаар бэлдээшье һаань, дайсанай сэрэгэй бүлэглэлнүүдэй хаагуур сохилто хэхэ һанаатай байһые совет тагнуулшад һарын эхеэр элирүүлэн мэдээд байгаа һэн. Тиимэһээ ноябриин 15—16-да добтолгын эхилхэдэнь, манайхид хэзээшье үзэгдөө дуулдаагүй шанга харюу сохилтоор нэрбэбэ. Фашис һүрэг дээрмэшэдтэй Баруун фронтын арминууд ана-мана тулалдаа. Тэнсүү бэшэ байлдаануудай үедэ манай фронтын сэрэгшэд шадамар, баатарлигаар тулалдаһан түүхэтэй. Фашистнууд сүмэрэн орожо шадаагүйшье һаа, ниислэл хотодо нилээд дүтэлбэ. Баруун хойгуур, Яхромын район шадараар Москва—Волго каналые гаталан гараа бэлэй. Теэд, эндэ фашис нохосуудай добтолго сухарюулагдаһан юм. Фронтын урда захада, Тула шадар, Гудерианай 2-дохи танкова арми совет хамгаалалгада эсэргүү шанга сохилто хэжэ үргэлжэлһөөр байгаа. Фронтын түбтэхи фашис сэрэгүүд Звенигородто, Наро-Фоминскда дүтэлөөд, Серпухов тээшэ тэгүүлһэн юм. Тиигэбэшье немец-фашис бүлэг сэрэгүүд ехээр тарашаһан байгаа. Совет сэрэгшэдэй таһалгаряагүй добтолходо, дайсан гол хүсэеэ буураад, аргаяа барагдажа байгаа һэн.

Тиихэ үеэр би Москвада, Верховно Ахамад командованиин Ставкын дэргэдэхи Генеральна штабай оперативна бүлэгтэ хүдэлжэ байгааб. Дайсан хото руу сүмэрэн орохо гэһэн бодол хэнэйшье ой ухаанда ороогүй байха. Москвае хамгаалдаг сэрэгшэдтэ үдэр бүри ошоходоо, тэдэнэй эрэлхэг зоригтойгоор, шэн габьяатайгаар дайлалдажа байхые харадаг, партиин Центральна Комитедэй, ниислэл хотые хамгаалхын тула Гүрэнэй Оборонын Комитедэй ямар хэмжээнүүдые абадагыень мэдэдэг һэмди. Тиин, дайсанай һамна бута сохигдохо байһанда һэжэглэлтэгүй бэлэй.

Дайсан бираxаяа болёо, сэрэгүүдээ шангадхахын тула шухала нөөсэгүй болоо гэжэ Ставка, Баруун фронтын командовани лаб мэдээд байгаа бшуу. Ставка стратегическэ шэнэ хүсэнүүдээ нөөгөөд байһан юм. Гурбан арми Баруун фронтын урда тала руу, харин хоёр арми московско хамгаалгын зоно худар татагданхай байгаа. Шухала хэрэгтэй болоходонь лэ, Верховно Ахамад командовани нөөсэ хүсэеэ хэрэглэдэг байһан.

Баруун, Калининскэ, Баруун-Урда фронтнуудай сэрэгүүдэй добтолго 1941 оной декабриин 5—6-да эхилбэ. Тиихэдэ фронтын бүхы участогуудта манай сэрэгшэдэй хүсэн дайсанайхиһаа булюу болоогүй байгаа. Зүгөөр бидэ туйлай ехэ урма зоригтой ябаабди. Энэ ушар сэдьхэлыемнай урмашуулан баясуулаа, хүсэ шадалыемнай нэмээгээ һэн. Калининһаа Елец хүрэтэр манай сэрэгшэд добтолжо байһан юм. Баруун фронтын сэрэгүүд гол сохилто хэжэ байгаа. Ниислэл хотоһоо хойгуур, урдуур дайсанай танкова хүсэтэ бүлэглэлнүүдые бута зада сохижо байба. Тиигэжэ немец-фашис сэрэгүүдэй түбэй бүлэглэлые хүреэлэлгэдэ оруулхо туйлда хүргөөд байһан юм.

Гитлеровскэ сэрэгүүд үсэд шангаар тулалдабашье, хэдэн дивизиеэ алдаад, сухариха баатай болобо. Улаан Арми Москва шадарһаа дайсаниие намнаад, баруулжаа дабшажа ябаа бэлэй. Совет-герман фронт дээрэ өөрыгөө хамгаалан зогсожо эхилхэ тухай директивэдэ декабриин 8-да Гитлерэй гар табиха баатай болоошье һаань, дайсанай бэхилэлгэнүүд удаа дараалан һандаран һалажа байһан юм. Москва шадарай ехэ саһан соогуур баатаршалгата тулалдаанай шэнэ хуудаһан бэшэгдээ. Энэ ушар дайсаниие дараха байһандаа батаар этигэхэ найдабари совет арадта түрүүлбэ.

Баруун фронтын хоёр захаархи амжалтата добтолгонуудые Калининскэ, Баруун-Урда фронтнууд, 1942 оной январиин эхеэр бусад фронтнууд дэмжэн бэхижүүлээ һэн. Тиигэжэ Улаан Армиин добтолго 2.000 шахуу километртэ амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ бэлэй.

Москва шадар шанга добтолгын хэгдэхэдэ, гитлеровскэ сэрэгүүд 100—350 километр баруулжаа түригдэшэһэн юм. Тиин ниислэл хотодо, Москвагай промышленна райондо тохёолдоһон аюул зайсуулагдаад байба. Улаан Арми 11 мянга гаран һуурин тосхониие, тэдэнэй тоодо Калинин, Калуга гэхэ мэтын ехэ хотонуудые немец-фашис булимтарагшадһаа сүлөөлһэн, Тула хотые хүреэлэлгэһээ гаргаһан юм. Немец танкова соединенинүүд илангаяа ехэ гээгдэлдэ ороо һэн.

Москва шадар болоһон байлдаануудай үеэр фашис сэрэгшэдэй 500 мянга шахуу хүн хүлһөө буулгагдаһан, шархатаһан, һураггүйгөөр үгы болоһон, плендэ абтаһан байгаа. Дайсанай 1.300 танк, 2.500 ехэ буу һандаргадаһан, 15 мянга гаран автомашина үгы хэгдэһэн, буляан абтаһан байха. Москва шадархи байлдаанууудай газар немец фашистнуудай һандаргадаһан, галдагдаһан сэрэгэй техникээр бүрхөөгдэнхэй байгаа. Оронойнгоо бүхы хүн зоноор дэмжэгдэһэн Улаан Арми тотомо илалта туйлаба.

Баруун ба бусад фронтнуудые, эдэнэй арминуудые командалагшад добтолхы ехэ ехэ ябуулгануудые бэдэлгын һургуули гараад, эрхим мэргэжэл шадабаритай болобо. Москва шадар болоһон байлдаануудта совет полководецууд, сэрэгэй начальнигууд хамгаалалга, добтолгоной гадна, мүн хүсэнүүдые, зэбсэг хэрэгсэлые дабарагаа дайсаниие булюу байһан юм.

Москва шадар фашис сэрэгүүдые һамна бута сохилго айхабтар ехэ удха шанартай байгаа. Гитлеровскэ вермахтын «блицкриг» гэһэн гол хоһон суу хүмхиин тоохон шэнэгээр үгы болобо. Хүдэлхэ туйлсэн ялалтын дайн ... Тиихэдэ, гитлеровскэ стратегүүд тэгүүдэ гурбалжан эхэ һайн хадагалагдаһан ... Оронойнгоо бүхы хүн зоноор хамгаалагдаһан Москва шадар Улаан Армиин илалта ... дайсанай хүсэ улам бэхижүүлээ. Москва шадар болоһон байлдаан гитлеровскэ гүрэнэй бута сохигдоһоной эхин болоһон түүхэтэй, ... удха шанартай байгаа.

(АПН).

Арадай мүнхэ дурасхаал XXX

ГОЛ ТЕМЭНЬ— БААТАРШАЛГА

Уран зохёолшо, Ленинскэ шангай лауреат, Социалис Ажалай Герой Константин Симоновые мэдэхэгүй хүн хомор. Уран шүлэгшэ ба прозаик, драматург ба журналист, түүхэ шэнжэлэгшэдтэ тон һонирхолтой дайнай үеын жэлнүүдэй дневнигүүдэй автор, һүүлэй жэлнүүдэй турша соо кинодокументалист гэжэ тэрэ суута гараа.

Дайнай гал дүлэн соогуур, мүн идеологическа тэмсэлэй фронт дээрэ манай общеcтвын һайн һайхан хүсэл, зорилгонуудай түлөө, тэмсэлэй түрүү зэргэдэ хабаадалсадаг гээшэ.

Даманский олтирог дээрэ, совет-хитад хилэ дээрэ болоһон хорото муухай үйлэ хэрэгүүд тухай Константин Симоновэй бэшэһэн дүлэтэ мүрнүүдые һаяхан уншаһан шэнгеэр һананабди. Дэлхэйн гал дүлэтэ газарнуудай нэгэн болоһон Вьетнамһаа тэрэнэй хэһэн репортажууд хэзээшье мартагдахагүй. Гушаад онуудай һүүл багаар тэрэнэй Халхин-Гол дээрэһээ бэшэһэн түрүүшынь материалнууд газетэнүүдэй хуудаһануудта хэблэгдэжэ эхилһэн юм. Тэрэ үедэ Константин Симонов мүн Финляндиһаа материалнуудые эльгээдэг байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ, Симонов сэрэгэй корреспондент. «Правда», «Красная Звезда» болон бусад газетэнүүдэй хуудаһанууд дээрэ фашис булимтарагшадай зэрлиг аашануудые, совет арадай баатаршалга харуулһан материалнуудынь хойно хойноһоо хэблэгдэжэ эхилээ һэн.

Тиихэдэ дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүдтэ, тэрэнэй «Дни и ночи» гэһэн роман олоной һайшаал, магтаалда хүртэһэн байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлээршье Константин Михайлович агууехэ совет арадай жэшээлэшэгүй баатаршалга тухай бэшэжэл байгаа. Тэрэнэй «Живые и мертвые» гэһэн роман хэблэгдэн гараһан байна. Дайнай тылдэ ажаллажа байһан совет хүнүүдэй эрэлхэг зориг, баатаршалга харуулһан «20 дней без войны» гэһэн повестьнь нёдондо хэблэлһээ гараа. Театрнуудта табигдахаар бэшэгдэһэн «Из записок Лопатина» гэһэн повесть тэрэнэй һүүлээр гаража, тэрэнииень Москвагай «Современник» театр зүжэг болгон табиба. Совет арадай гитлеровскэ Германиие илаһаар 30 жэлэй ойдо ороноймнай олон театрнууд Симоновэй эгээл эрхим зүжэгүүдэй нэгэн болохо «Русские люди» гэжэ зүжэгые дахинаа табихаар хараална. Энэ зүжэг экран дээрэ кино болгон буулгагдаһан гээшэ.

Фашис зоболонһоо юртэмсэ дэлхэйе абарһан агууехэ баатаршалга тухай элдэб материалнуудые суглуулха талаар ехэ ажал хэжэ байдаг Константин Михайлович Симонов мүнөө Илалтын үдэртэ зорюулан, кинодокументалистнуудтай хамта «Шел солдат» гэһэн фильм буулгажа байна. Энэ талаар уран зохёолшо ехэ дүй дүршэлтэй.

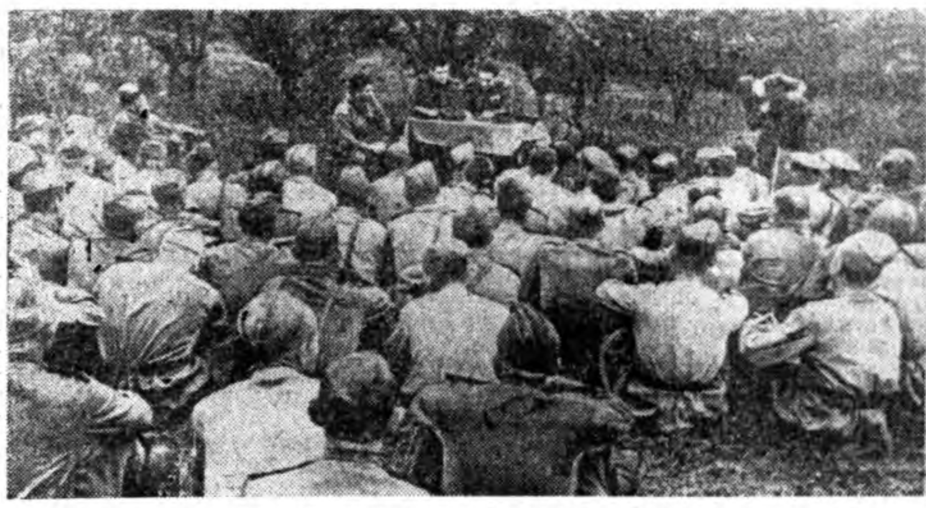

Тэрэнэй буулгалсаһан «Если дорог тебе твой дом» гэһэн дайн тухай фильм орон дотороо, мүн хилын саанашье суутай болонхой.

Константин Михайлович энэ жэлдэ 60 наһа гүйсэхэнь. Уран зохёолшодо — сэрэгшэн болон граждандида, ажалшан болон дүлэтэ патриодто — амжалта хүсэе.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Социалис Ажалай Герой, Ленинэй шангай лауреат, уран зохёолшо К. М. Симонов; доронь — К. Симонов 13-дахи армиин солдадууд болон офицернүүдтэ шүлэгүүдээ уншажа байна (Курск шадар, 1943 оной июль); баруун гарай зураг дээрэ: фронт дээрэ. Зүүн гарһаа — К. Симонов.

ТАСС-ай фотохронико.

ХҮРШЭ ОБЛАСТЬҺОО

ЕРЭҺЭН БЭШЭГ

ШАНГА ТУЛАЛДААН

Дүрэ буляалдаата барилдаагаар Советскэ Союзай Герой Базар Ринчиногой дурасхаалта шангай түлөө мүрысөөн Ага тосхондо округой соёлой байшан соо боложо дүүрэә.

Манай округой арбан командануудай 120 барилдаашад, эдэнэй дунда спортын 3 мастер, мастерта 11 кандидат, 60 гаран бэлигтэй нэгэдэхи разрядтай спортсменүүд энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадалсабад.

Арбан нэгэдэхиеэ үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөн манай округой спортсменүүдтэ ехэхэн удха шанартай. Тус мүрысөөнһөө эхилжэ барилдаһан олохон спортсменүүд республика, орон дотороо мэдээжэ болонхой. Тэрэ тоодо, спортын мастернууд Виталий Дабаев, Мункожаргал Цыдыпов, Аюр Цырендоржиев, Баяр Цыренгармаев гэгшэдые нэрлэжэ болоно.

Түрүүлэн хүнгэн шэгнүүртэнһээ эхилээд, хүндэ шэгнүүртэн хүрэтэрөө нааданай түрүүшын дүхэригтэ мүрысэбэд. 57 килограмм шэгнүүртэй барилдаашадай мүрысөөн түрүүшын дүхэригтэ сугларагшадые илангаяа һонирхуулаа. Юуб гэхэдэ, энэ шэгнүүртэнэй дунда спортын 2 мастер, мастерта 2 кандидат хоорондоо мүрысэхэ байгаа бшуу, Нэгэдэхи разрядай Һүдэнтын бүхэ Баяр Дараев. Догойн «Россия» колхозой түлөөлэгшэ, СССР-эй спортын мастер Мункожаргал Цыдыпов гэгшэд хоорондоо уулзаба. Түрүүшээр Баяр Дараев нүгөөдэтэеэ ана-мана носолдон ябаба. Гэбэшье саашадаа Цыдыпов добтололгоёо улам эршэдхэн 3 минута 40 секунда соо Дараевые дала мүрэ дээрэнь хэбтүүлбэ. Мүрысөөнэй нэгэдэхи дүхэригтэ мэдээжэ барилдаашад Александр Мункуев, Цыден Балданов, Этигэл Эрдынеев, Виктор Эрдынеев, Базаржаб Бадмаев, Баяр Цыренгармаев, Валерий Дугаров, Гүрэ-Дарма Цэдашиев, Дабасамбу Хандажапов болон бусад сэбэр илалтануудые туйлабад.

Түрүүшын үдэрэй дүнгөөр үнинэй мэдээжэ болоһон барилдаашад илалтануудые туйлабад. Энэньшье буруу бэшэ. Мүрысөөнэй эсэстэ эрхимүүд элирүүлэгдэдэг ха юм. Түрүүшын үдэр Зүдхэлиин «Родина», «Догойн «Россия» колхозуудай, Ага тосхоной суглуулагдамал команданууд эрхимлэбэ.

Зүгөөр тон һонирхолтой, түгэсхэлэй уулзалганууд мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр үнгэргэгдэһэн байна. Эгээн хүнгэн шэгнүүртэн сооһоо мүрысөөнэй эхинһээ сэбэр илалта туйлаһан Баяр Доржиев нүхэдөө торгоонгүй шүүжэ, түрүүлэн мүрысөөнэй чемпион болобо.

52 килограмм шэгнүүртэн сооһоо Тарниин Мункуев, Зүдхэлиин Будаев гэгшэдэй уулзалга ехэ һонирхолтой байгаа. Эндэ элдэб мүрысөөндэ хабаадалсажа, барилдаанай баян дүршэлтэй болоһон Мункуев илажа гараа.

Удаадахи шэгнүүртэ спортын мастер, Догойн Мункожаргал Цыдыпов бусад барилдаашадые бэлэхэнээр шүүжэ, нэгэдэхи һууринда гараба. Спортын мастер Аюр Цырендоржиев урда үдэрынь Цыдыповтэ шүүгдэбэшье, бэшэ уулзалгануудаа бүгэдыень сэбэрээр дүүргэжэ, мүрысөөнэй хоёрдохи һуури эзэлээ.

62 килограммай шэгнүүртэнэй барилдахыень сугларагшад һонирхон харабад. Дүршэл ехэтэй болоһон барилдаашад Агаһаа Цыден Балданов, Зугаалайһаа Батацырен Димчикжапов гэгшэд хоорондоо мүрысэбэд. Эндэ бэлэдхэл һайнтай байһан Цыден Балданов нүгөөдэеэ дала мүрэ дээрэнь хоёр минутын үнгэрөөд байхада хэбтүүлбэ. Тиигэжэ мүрысөөнэй чемпион болоһон байна.

Удаадахи шэгнүүртэ СССР-эй спортын мастер, Зугаалайн Базаржаб Бадмаев, Зүдхэлиин Рагша Дамшаев хоёр түгэсхэлэй мүрысөөндэ гаража. Бадмаевынь нүхэрөө бэлэхэнээр шүүһэнэй һүүлээр гурбадахияа тус мүрысөөндэ илалта туйлаба.

74 килограммай шэгнүүртэ спортын мастер, Зүдхэлиин Баяр Цыренгармаев бэшэнээ тогтоон торгонгүй булиһан байна. Тэрэнэй аха Балбар Цыренгармаев хоёрдохи һууринда гараба.

82 килограммай шэгнүүртэнэй барилдахыень сугларагшад тэсэжэ ядан хүлеэбэ. Энэншье ойлгосотой һэн. Буряадай хүдөө ажахын институдай 5-дахи курсын студент, СССР-эй спортын мастерта кандидат, Догойн Валерий Дугаров түгэсхэлэй наданда илалта туйлабал. Советскэ Союзай Герой Базар Ринчиногой дурасхаалта шангай түлөө мүрысөөндэ табадахияа илажа гараха байгаа. Энээнһээ урагша нэгэшье барилдаашан тус мүрысөөндэ таба дахин илажа гараагүй юм. Зүдхэлиин Баатар Гомбоевтой уулзахадаа, Валерий Дугаров тэрэнээ 2 минутаһаа үлүү саг соо шүүжэ, табадахияа мүрысөөнэй чемпион боложо, олониие баясуулба.

90 килограммай шэгнүүртэ Догойн Хандажапов Зүдхэлиин Цыренжаповые бэлэхэнээр шүүжэ, түрүүшынхиеэ мүрысөөнэй чемпион болобо. Энээнһээ урагша тэрэ 4 дахин хоёрдохи һууринда гараһан байха юм.

Зуун килограмм шэгнүүртэн сооһоо Зугаалайн Ринчин Рыгденов бэшэнээ бүгэдыень сэбэрээр шүүжэ, мүрысөөндэ илалта туйлаба. Хүндэ шэгнүүртэн сооһоо Зугаалайн Дагба Олзобоев эрхимлэжэ гараба.

Хоёр үдэрэй туршада үргэлжэлһэн мүрысөөнэй эсэстэ илагшад элирбэ. Зүдхэлиин «Родина» колхозой эбтэй команда бэшэнһээ һайн бэлэдхэлтэй байһанаа гэршэлэн, дамжуулгын кубогта хүртэбэ. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые тус тустаа Агын, Зугаалайн команданууд эзэлбэ. Эдэ команданууд вымпелээр, хоёрдохи, гурбадахи шатын дипломуудаар шагнагдаа. Хубиин мүрысөөнүүдтэ илагшад нэгэдэхи шатын дипломоор шагнагдаһан, Агын буряадай национальна округой чемпион гэһэн лентэдэ хүртэһэн байнад. Мүрысөөн эмхидхэл һайнтайгаар, олондо һонирхолтойгоор үнгэрөө гэжэ сугларагшад мэдүүлээ.

Б. ГАРМАЖАПОВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

телефон·телеграф·радио

ЛОНДОН

Москвадахи хөөрэлдөөнүүд тухай Г. Вильсон хэлэнэ

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй, мүн совет бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй Москвада хэһэн хөөрэлдөөнүүдэйнгээ дүнгүүдые Англиин премьер-министр Г. Вильсон үндэрөөр сэгнэнэ.

Лондондо нээгдэһэн промышленна выставкэ дээрэ Г. Вильсон үгэ хэлэхэдээ, Англиин ба СССР-эй хоорондохи харилсаан һайжаржа байна, тиимэһээ худалдаа наймаанай, экономическа асуудалнууд һайнаар шиидхэгдэхэ байха гээд мэдүүлбэ.

Совет-англиин хамтын мэдүүлгэ хоёр ороной худалдаа наймаагаа хүгжөөхэ хүсэлэнтэй байһые элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ премьер-министр тэмдэглээ. Эдэ бүхы арга боломжонуудаа үргэнөөр хэрэглэхэ гээшэ Британиин фирмэнүүдэй шухала хэрэг болоно.

Англо-совет худалдаа наймаае хүгжөөхэ бүхы арга бии боложо байна гэжэ Г. Вильсон тэмдэглэбэ.

БРЮССЕЛЬ

Хани харилсаамнай бэхижэнэ

ТАСС

«Бельги—СССР» гэжэ бүлгэмэй, гадаадын оронуудтай хани барисаа, соёлой харилсаа холбоо тогтоохо совет бүлгэмүүдэй Союзай делегацинуудай хоорондо соёлой харилсаа холбоо тогтоохо тухай хэлсээндэ гар табигдаа. 1973—1976 онуудта холбоо барисаа тогтоохо тухай хэлсээнэй үндэһөөр СССР-тэ, Бельгидэ выставкэнүүд эмхидхэгдэхэ, артистнуудай коллективүүдэй гастрольнууд, уран зохёолшодой, кинематографистнуудай уулзалганууд үнгэргэгдэхэ, лекцинүүд уншагдаха байна.

Хоёр ороной хоорондо дипломатическа, худалдаа наймаанай харилсаа холбооной тогтоогдоһоор 40 жэлэй ойн, дэлхэйн хоёрдохи дайнда фашизмые илаһаар 30 жэлэй ойн хүндэлэлдэ «Хани барисаанай ба харилсаа холбооной түлөө «Бельги—СССР» гэжэ нэгэдэлэй ажал ябуулга үнгэргэгдэхэ юм гээд нэгэдэлэй түрүүлэгшэ Дезире Титс мэдүүлээ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 105 жэлэй ойе, Агууехэ Октябриин социалис революциин 58 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглэхэ байнабди.

ПАРИЖ

Хөөрэлдөөнүүд аша үрэтэй байгаа

ТАСС

Манай делегациин албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ошоод бусалга Франциин ба СССР-эй хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбооe саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ талаар аша үрэ ехэтэй байгаа гэжэ Франциин Национальна суглаанай гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг комиссиин түрүүлэгшэ М. Кув де Мюрвиль мэдүүлээ. Тэрэнэй толгойлһон парламентын делегаци Москва ошоһоноо һаяхан бусажа ерэһэн байна. СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг комиссинуудай уряалаар Франциин парламентарнар Советскэ Союзда ошоһон юм.

«Советскэ Союзда ошоод ерэһэн тухайдаа удаан сэг соо һанажа ябахабди, — гэжэ М. Кув де Мюрвиль ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ. — Манай делегациие совет хани нүхэд хүндэмүүшэ халуунаар угтаһан байна. — СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудтай уулзаабди. Хоёр талын хоорондохи харилсаанай гол шухала асуудалнуудые, уласхоорондын асуудалнуудые зүбшэһэн байнабди».

БАГДАД

Азидаха амгалан тайбан, аюулгүй байдалай түлөө

ТАСС

Азиин эб найрамдалта хүсэнүүдэй уласхоорондын конференци гурбан үдэрэй туршада эндэ болоод, һаяхан тараба. Түгэсхэлэйнь заседанида 40 ороной, уласхоорондын 14 эмхиин түлөөлэгшэд хабаадажа, конференциин документнүүдые һайшаагаа. Гол документнь — Азиин эб найрамдалта хүсэнүүдэй Багдадска деклараци — Ази түбидэ, Индиин океан дээрэ бата бэхи эб найрамдал, хамтын аюулгүй байдал хангахые уряална.

Конференциин делегадууд Дутын Зүүн зүг тушаа гогоол дотороо араб оронуудта эсэргүү Израилиин эзэрхэг түримхэй политикые буруушааба.

ВАШИНГТОН

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалга тухай Дж. Фордын һанамжа

ТАСС

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха ба буу зэбсэгүүдые хинаха агентствын ажал ябуулга тухай США-гай президент Дж. Форд конгресстэ бэшэг эльгээхэдээ, үнгэрһэн жэлэй турша соо США-гай ба СССР-эй хүтэлбэрилэгшэдэй хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хинаха тухай асуудалнуудые шиидхэлгээр ехэ амжалта туйлагдаһан байна гэжэ тэмдэглэбэ. «КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй Владивостогто уулзажа хөөрэлдэхэдөө, стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалга хизаарлаха, буу зэбсэгүүдые хорооха тухай үгэеэ ойлголсоһон байнабди», — гэжэ президент мэдүүлээ. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые газар доро туршалгые хизаарлаха тухай договор, ракетэһээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договор үнгэрэгшэ жэлдэ США, СССР баталһан байна гээд президент хэлэбэ.

Түбэй Европодо зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, зэбсэгтэ хүсэнүүдые хорооха тухай асуудалаар Венэдэ үнгэргэгдэжэ байгаа хөөрэлдөөнүүдтэ түгэсхэлэй дүнгүүдэй туйлагдаагүйшье һаань, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха, бүтээн гаргалгые болюулха талаар яһала ехэ амжалта туйлагдаха байха гээд энэ бэшэг соонь хэлэгдэнэ.

НИКОЗИ

Президент Макариосай мэдүүлгэ

ТАСС

Кипрэй асуудалаар уласхоорондын конференци үнгэргэхэ тухай совет дурадхалые бидэ бүрин дэмжэнэбди гэжэ Кипрэй президент Макариос мэдүүлээ. Нимэ конференци тус асуудалые шиидхэлгэдэ туһа хүргэхэ гээд тоолонобди.

Кипрэй дотоодын хөөрэлдөөнүүд тухай тогтон хэлэхэдээ, урдынхи мэтээр эдэниие һэргээлгэ Кипрэй асуудалые шиидхэжэ шадахагүй байна гэжэ президент тэмдэглээ. Түүрэг сэрэгүүдээр аралай ехэнхи хубиин хүреэлэгдээд байһан тэгшэ бэшэ байдалда хөөрэлдөөнүүд хэгдэхэ байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Үнэн зүб тэмсэлыемнай дэлхэйн олон оронуудай арад зоной, түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэнэй үргэнөөр дэмжэжэ байһандань этигэн найданабди гээд» президент мэдүүлээ.

ВАШИНГТОН

НАСА-гай мэдүүлгэ

ТАСС

«Союз» — «Аполлон» гэжэ совет-американ замбуулинай хамтын ниидэлгын үндэһөөр, американ замбуулинай онгосые замдань гаргаха ёһотой «Сатурн» гэжэ ракетын стабилизаторнууд соо багахан гантанхай олдоо гээд Аэронавтикын ба замбуулинай дайда шэнжэлхэ талаар национальна управлени (НАСА) соносхобо. Бүхы 8 стабилизаторынь шэнээр һэлгэгдэхэ юм гээд НАСА-гай түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Энэнь ниидэлгын талмай дээрэ ракетэнүүдые хабсаралгын үдэрые хойшолуулбашье, байгша оной июлиин 15-да хараалагдаһан «Аполлон» гэжэ американ онгосо табилгада тойбо татахагүй байна.

ЛИССАБОН

Правительствын программа олондо ойлгуулагдана

ТАСС

Португалиин Саг зуурын правительство, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй хүгэлбэри һаяхан правительствын баталан абаһан экономическа, социальна программын үндэһэн гуримуудые үргэн олониитын дунда ойлгуулха хүдэлмэри ябуулжа эхилбэ. Гүрэнэй министр майор Э. Мелу Антуниш национальна радиогоор үгэ хэлэхэдээ, энэ программын үндэһөөр шэнэ общество байгуулха зорилго табигдана гээд мэдүүлээ. Португалиин хүн зон шэнээр ажаһуужа эхилээд, общеcтвын материальна, соёлой, социальна үндэһэ һуури табиха байна. Тиимэһээ капитализмһаа арсаха, шэнэ социальна общество байгуулха шухала болоно.

БАНГКОК

КАМБОДЖОДОХИ БАЙЛДААН

ТАСС

Камбоджын патриодууд Пномпень хотодо добтолгоёо үргэлжэлүүлһээр. Мартын 4-дэ сүлөөлэлгын хүсэнүүд Пномпень хотые ехэ буугаар хэдэн удаа буудаһан байна. Меконг мүрэнэй һабада патриодууд минэ табяа. Почентонг гэжэ аэропортые тойруулаад мүн лэ минэ табиба. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэнь хүреэлэлгэдэ ороһон ниислэл хотые һомо хэрэгсэлнүүдээр, эдеэ хоолоор хангаха арга олгоһон шухала пункт болоно. Мүрэнэй эрьеэр табигдаһан минэнүүдые зайсуулан абахын тула Лон Нолой сэрэгүүд ехэ оролдолго гаргана.

Ниислэл хотодо хүреэлэлгэдэ орогшод эдеэ хоолоор дуталдана.

Лон Нолой офицернүүдэй мэдэрһэнэй ёһоор, хүреэлэлгэдэ орогшод урмаа хухаранхай. «Хэншье дайлалдахые хүсэнэгүй», — гэжэ Пномпениин сэрэгүүдэй майор Кри сэхэ руунь мэдэрбэ. «Дайнда диилдээбди. Арад зон бидэниие дэмжэнэгүй, дайн байлдаагаа зогсообол, дээрэ ха», — гэжэ сержант Кхим Сао мэдүүлбэ.

ДОСААФ-ай КОНФЕРЕНЦИ

ДОСААФ-ай областной ээлжээтэ 10-дахи конференци үнгэргэгдэбэ. Комитедэй түрүүлэгшэ А. П. Корнков ДОСААФ-ай обкомой хүдэлмэри тухай тоосоото элидхэл хэһэн байна.

Партийна организацинуудай хүтэлбэри доро ДОСААФ-ай республикын эмхи профсоюзай, комсомолой организацинуудтай, сэрэгэй комиссариадтай нягта холбоотойгоор сэрэгэй албанда татагдаха залуушуулай дунда тодорхой хүдэлмэри тоосоото үе соо хэһэн байна.

Бүхы классуудай олон тоото жолоошод, мотоциклистнүүд, парашютистнүүд, радио - мэргэжэлтэд авто-һургуулинуудта гурбан жэлэй туршада бэлдэгдэбэ. Тиихэдэ лоторейн билет худалдаха даабари жэлһээ жэлдэ дүүргэгдэнэ. 570 мянган түхэригэй билет хүн зоной дунда гурбан жэлэй туршада тараагдаа. Республикын ажалшад 315 мянган түхэригэй үнэтэ зүйлнүүдые шүүгээ. 16 автомобиль тэдэ шүүбэринүүдэй дунда бии.

ДОСААФ-ай Прибайкалиин аймагай, Улаан-Үдын Советскэ, Железнодорожно, Октябрьска районуудай эмхинүүд тоосоото үе соо гэмгүй һайнаар хүдэлжэ гараа. ДОСААФ-ай Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай эхин эмхи (түрүүлэгшэнь запасай подполковник А. А. Сулиманов) ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, Эхэ ороноо хамгаалгада бэлэн байхаар ажалшадые хүмүүжүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. ДОСААФ-ай ЦК-гай түрүүлэгшэ, Советскэ Союзай гурба дахин Герой А. И. Покрышкин тус эмхидэ айлшалжа, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаад байхадаа һайн сэгнэлтэ үгөө һэн. Гэбэшье ДОСААФ-ай районно олохон комитедүүд үшөөл хангалтагүйгөөр хүдэлнэ. Илангаяа Хурамхаанай, Хэжэнгын, Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй аймагуудта ДОСААФ-ай хүдэлмэри мууса эмхидхэгдэнхэй.

Делегадууд тоосоото элидхэл тушаа үгэ хэлэхэдээ, ДОСААФ-ай эмхинүүдэй хүдэлмэридэхи дутуу дунданууды заaһан, 9-дэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түсэб дүүргэхэ, Агууехэ Илалтын 30 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтаха зорилгонуудые хараалһан байха ю... Тарайн аймагта ДОСА... эмхинүүдэй хүдэлмэри... жаржа байһан тухай... Сутурин хөөрэжэ... ДОСААФ-ай обком... дүй дүршэл һайнаар... лээд, эмхинүүдэй... тараахые оролдоногүй... Сэлэнгын аймагай... К. А. Богданов хэлэб... шүүлые Эхэ ороноо... тайгаар хүмүүжүүлхэ... мэри Загарайн аймагай... хиин дунда һургуули... наар ябуулагдана. Тэд... дүй дүршэл халан... гэжэ багшанарай мэр... дээшэлүүлхэ институ... тодист Ч-Д. Будаев...

Кабанскын. Хяагтын... мобильна һургуулинууд... чальнигууд Н. Ф. А... А. С. Павловский, ави... но заводой делегат Н... Думнов, ДОСААФ-ай... түлөөлэгшэ А. А. П... лов, республикын ... Д. Д. Гончиков, КПСС-... комой инструктор Г. А... сандров болон бусад ... тушаа үгэ хэлээ.

Конференци ДОСА... обкомые шэнээр һу...

О. ЦЫБИ...

Редакторай орлогшо **М. Н. НИМАЕВ.**

Манай адрес, телефонуud:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам редактора — 2-6..., зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-..., сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — 2-67-..., информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Шүүмжэлэл хүгжөөхэ, тэрэнэй нүлөө дээшэлүүлхэ» — түрүү бэшэг. «Хабарта бэлэдхэлые түргэдхэхэ» — суглуулбари. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ. Залуу уран зохёолшодой IX конференци.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Мелиораци — үндэр баян ургасын эшэ үндэһэн» — мелиораторнуудай республиканска зүблөөн тухай.

Гурбадахи хуудаһанда: «Цитадель Шандау» гэжэ операци — В. Галлай статья. Юртэмсэ дэлхэйн һонин. Фельетон.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Номой шэнжэлэл. «Түүхын гэршэшэд» — Ф. Сорокиной статья. «Сэлэнгэ-75» — репортаж. Нютаг нютагай һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.15 — Социалис оронуудай документальна фильмүүдэй программа (үнгэтэ). 10.50 — «Бидэнэр байгаалитай танилсанабди». 11.10 — В. Катаев. «Полкын хүбүүн». Уран зохёолой дамжуулга. 11.40 — «Эрдэмтэдэ үгэ үгтэнэ» (үнгэтэ). 11.55 — «Ород хэлэн». 12.40 — «Спортлотогой» тираж (үнгэтэ). 12.50— Шэнэ һонин. 17.00 — «Хонхохон» гэжэ театр (үнгэтэ). 13.15 — «Шатарай һургуули». 13.45 — Фигурна һолжоролгоор дэлхэйн чемпионат. Хоёр-хоёроороо һолжоролго. Богони программа. США-гай Колорадо-Спрингс хотоһоо дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 15.05 — «Амангельды» — уран һайханай фильм. 16.20 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». 16.50 — 17.00 — Забһарлалга. 17.00 — Футболоор Европын чемпионуудай кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн. «Бавария» (ФРГ)— «Арарат» (СССР). ФРГ-һээ дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 18.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ. 19.00 — Багашуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 19.25 — Телевизионно һонин. 19.45 — «Талын галнууд» — телевизионно журнал (буряадаар). 20.15 — «Сахариг ба тэмдэг» — телеочерк.

«Орбита». 20.35— «Амангельды» — уран һайханай фильм. 21.50 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет». «Коммунизмда эсэргүү үзэл сурталай буруугалга». 22.20 — Футболоор Европын чемпионуудай кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн. «Бавария» (ФРГ) — «Арарат» (СССР). ФРГ-һээ дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 23.50 — 24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха.

«Орбита». 19.00 — Фигурна һолжоролгоор дэлхэйн чемпионат. Хоёр-хоёроороо һолжоролго. США-гай Колорадо-Спрингс хотоһоо дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 20.25 — «Спортлотогой» тираж (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 20.35 —Ямурнер. «Оправдайте ее». Черемховой драмын театрай зүжэг.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республикадамнай үүлэтэйшэг байха. Хойто аймагуудаар саһан орохогүй. Баруун тээһээ секундын 3—7 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 3 градус хүйтэнһөө 2 градус дулаан болохо. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 17—19, үдэртөө 0—2 градус хүйтэн болохо.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01343. Заказ №